8-a JARO, N-o 388 LEIPZIG, 19. / 5. 1932

ESPERANTO JE LA SERVO DE L' TUTMONDA PROLETARO

SENNACIULO

OFICIALA ORGANO DE SENNACIECA ASOCIO TUTMONDA
KULTURA KAJ INTERHELPA ORGANIZO DE PROLET-ESPERANTISTOJ

APERAS dusemajne | REDAKTEJO: 14, av. de Corbéra, Paris 12e. – GVIDANTO: E. Lanti. – SIDEJO DE PLENUM-KOMITATO DE SAT: 23, rue Boyer, Paris 20e. – ADMINISTREJO: R. Lerner, Kolmstr. 1, Leipzig O 27 (Germanio). | APERAS dusemajne

La situacio de l'polia proletaro.

Post la salajro-bataloj en la orient-sileziaj fer- k karbindustrioj, kelkaj faktoj estos utilaj por pli bone kompreni la situacion de l'polia proletaro. Ĉi tiu estas unu el la plej subpremataj en Eŭropo.

La industria proletaro en Polio, do, la portanto de sindikataj k politikaj bataloj, estas *malmulta laŭ nombro.* Polio estas tipa agrara lando. 64% el sia enloĝantaro havas agrikulturajn profesiojn, nur 14% laboras en industrio k minejoj. Por la batalo de l' industria laboristaro tio ne signifus ion malfavoran, se ĝi havus subtenon per klerigita k progresinta kamparanaro, kiel ekz. en Danio. Sed Polio estas ne nur agrara lando, sed *agrara lando regata de grandbienularo.* En Germanio ekz. ekzistas proksimume 23 000 grandbienuloj, kiuj posedas preskaŭ kvaronon de l'tuta kulturita tero germana. Kaj tiuj homoj decide influas la germanan politikon. En Polio, 19 000 grandbienuloj posedas pli ol 40% el la tuta kulturita areo!

Polio, same kiel la antikva Romo, jam unufoje pereis pro siaj grandbienoj. Tutkompreneble la posedantoj de la grandbienoj estis la „nobeloj". Ekde la 16-a ĝis la 18-a jarcento (1572–1772) ili subjugigis k ekspluatis la terkulturistojn de sia distrikto laŭ ĉia maniero. Tial la invadintaj najbaroj renkontis konsiderindan reziston nek ĉe la putrinta reganta klaso, nek ĉe la tute malfortigitaj kamparanoj, k facile ili povis disdividi la antaŭe tiom fortan Polion.

*

La *servuto* de l'kamparanoj ekzistis en grandaj partoj de Polio ankoraŭ ĝis meze de l'pasinta jarcento k ankoraŭ pli longe en sia plej akra formo. Ankoraŭ ne pasis 70 jaroj, de kiam en la antaŭe rusia parto estis liberigitaj la lastaj kamparanoj.

Eĉ hodiaŭ ĉiu tria polo ankoraŭ ne povas legi nek skribi. En la orientaj distriktoj Volinio k Podlezio eĉ 79 k 71% de l'loĝantaro estas analfabetoj. Preskaŭ nenie en Eŭropo la eklezio havas tian potencon super la kampara proletaro kiel en Polio. Oni rakontas, ke en 1920, dum la mobilizado kontraŭ Sovetio. en la kamparaj distriktoj okazis preskaŭ neniuj anoncoj al militservo. Nur kiam la pastroj — kiel ĉie — subtenis la militon k rekomendis de sur la pupitro al siaj kreduloj anonci sin al militservo, 100 mil viroj sekvis tiun rekomendon. Cetere tio estas bonega ilustro al la „naciismo" de l'polia proletaro! Ĉe balotoj, la pastroj akompanas la kamparanojn, kiuj ne scipovas legi nek skribi, al la urno k „instruas" ilin, kiun ili elektu.

*

Polio havas laŭvorte *bonan leĝon pri terpropraĵo.* Ĉar ĝi estas tiom bona, ĝi baldaŭ trovis tre akran kontraŭecon de l'grandbienularo k eklezio. (Nur el arbaroj la eklezio jam posedas areon da 85 mil hektaroj.) Laŭ tiu ĉi leĝo ĉiu grandbienulo povas esti senproprigata ĝis areo da 60–400 hektaroj, por pligrandigi et-bienojn aŭ krei novajn kampulajn bienojn. Ne mirige, ke grandbienularo k eklezio sin sentas endanĝerigataj! Sed la registaro utiligis la leĝon nur por senproprigi k forpeli la naciajn malplimultojn, kiuj en Polio estas tre multnombraj. En dek jaroj (de 1919 ĝis 1929) estas nove instalitaj, ĉefe por domaĝo al la naciaj malplimultoj, 435 mil kampulaj bienoj, parte per pligrandigo de tro malgrandaj bienoj, parte per kreo de novaj. Kiam ĉi tiu „enlanda kolonio", nun disdividita de la polia registaro pro nuraj naciecaj kaŭzoj, estos elĉerpita. tiam la terpropraĵa leĝo certe estos likvidata. Tamen, sen ties parta apliko la situacio de l'polia proletaro certe estus ankoraŭ pli malbona ol nun.

*

Malgraŭ la bonaj internpolitikaj efikoj de tiu agrara leĝo, la *grandega kreskado de naskoj* en Polio devas nepre konduki iam ajn al katastrofo en tia lando de grandbienularo, kiu en ĉiam pli kreskanta grado ne sukcesas forŝovi la „troajn" loĝantojn. Malgraŭ mizeregaj higienaj cirkonstancoj k malgraŭ senĉesaj perdoj pro formigrado, la polia loĝantaro kreskis en la pasintaj 10 jaroj je 17%. Ec neniu lando kun konsiderinda enmigrado (k kun komparebla statistiko) povas prezenti similan kreskon de l'loĝantaro en sama tempo . . .

*

Por la daŭro k por la meza nombro, la situacio de l'industria laboristaro estas destinata per la situacio de la kampularo k per la eblo reiri sur la kamparon ĉe tro malbonaj kondiĉoj en la industrio. La situacio de la kampula bieno, „nefermata" (akirebla) al la industria laboristo estas la bazo de ties salajro-kondiĉoj.

Sed: Laŭ la jam nomitaj faktoj ne estas mirige, ke la polia kampularo prezentas tre malaltan salajro-bazon (malgraŭ la relative energia enlanda koloniigado). Same ne estas mirige, ke en Polio la grandbieno kiel entreprena formo superas la kampulan etbienon. La kampularo konsistas grandnombre el analfabetoj, k estas tenata en profunda superŝtiĉo; krome ĝi estas edukita de infanaĝo al servutemo kontraŭ pastroj k la regantaj grandbienuloj. Tiaj homoj ne povas intense mastrumadi. Sed por la malintensa mastrumado mankas al ili la tero. Ridinde k senpripense estas aserti, ke la polia kampulo estas servutema, malpura k neklera, k ke li mem estas kulpa pri sia mizero. Servutemo, malpuro k neklero estas la sekvoj de la mizero samgrade, kiel ili povas esti ankaŭ ĝia kaŭzo.

*

Por ekkoni kiel malalta fakte estas la vivteno de l'polia proletaro, jam

suficas rigardo al la migrantaj laboristoj poliaj. Ili faras longajn vojaĝojn por labori sub la mizeraj kondiĉoj, kiajn donas ekz. la germanaj grandbienuloj aŭ la francaj minejoj. Sed por tute kompreni, sur kian salajro-nivelon oni trudis la orient-sileziajn laboristojn per salajro-malaltigoj ĝis 20%, por tio servu jenaj nombroj: En aŭgusto 1930 — ĉe la komenco de la ekonomia krizo en Polio — la realaj salajroj de l'poliaj laboristoj atingis maksimume 85% de la antaŭmilitaj salajroj. La nominalaj salajroj tiam estis:

potagaj salajroj — aŭgusto 1930:

Karb-distrikto Dombrovo k Krakovo:
hakisto sub la tero 9,88 zlot. (1,10 dol.)
laboristo sur la tero 5,70—6,08 zlot. (0,64—0,68 dol.)

Orient-Silezia distrikto:
hakisto sub la tero 10,98 zlot. (1,22 dol.)
helphakisto sub la tero 10,08 zlot. (1,14 dol.)

Teksindustrio — en Lodz:
teksisto aŭ ŝpinisto 8,02—8,65 zlot. (0,90—0,97 dol.)

en Bialistok: ŝpinisto 5,35 zlot. (0,60 dol.)
teksisto ĉe 6-10 teksm. 7,13 zlot. (0,80 dol.)
ŝpinistino 5,48 zlot. (0,61 dol.)

en Biala: ŝpinisto ĉe 4 aŭtom. ŝpinmaŝ. 9,22 zlot. (1,02 dol.)

*

Krom la ekonomia k kultura mizero, per kiu la polia proletaro estas ŝarĝata, ankaŭ tre inda registaro sub la ĉefa influo de *Pilsudski* premas sur ĝin. Pri Pilsudski oni rakontas, ke li en 1905 kiel bandito faris surprizatakon al vagonaro. Liaj faroj kiel reganto ne kontraŭas ĉi tiun rakonton, kiu eble estas nura famo. La ekstera politiko estas karakterizata per la konata rabiro al Vilno, la interna per la senkompata subpremado al la naciaj malplimultoj, ja al ĉiu opozicio kontraŭ la registaro. En la polia parlamento, la *Sejm*, sidas preskaŭ nur jesdirantoj por la ministraro. El 440 deputitoj 326 estas anoj de la registara parti-unuiĝo k de la partioj favorantaj la registaron (klerikaluloj, grandbienuloj, industriistoj, mezklasanoj). Konforme ankaŭ aspektas la buĝeto de Polio, en kiu preskaŭ la duono de ĉiuj elspezoj estas uzata por la militistaro.

*

Certe tiuj malmultaj faktoj ne povas doni al ni kompletan bildon pri la situacio de l'polia proletaro. Tamen ili montras, kiel fortega estas la premo, kiu pezas sur la tieaj laboristoj k kampuloj. Ĉi tiu premo estas multe pli forta ol eĉ en la nuna Germanio, egale ĉu ni rigardas la ekonomian, kulturan aŭ politikan flankon. Krome aldoniĝas tre grava cirkonstanco: Fakte en Germanio necesas nur, ke la klaskonscia laboristaro rekonsciiĝu pri si mem, por almenaŭ mildigi la premon de la ekspluatanta klaso; ĉar ĝi disponas pri la spiritaj k organizaj kondiĉoj por tio. Sed en Polio multaj spiritaj k organizaj kondiĉoj por la efektivigo de la proleta povo ankoraŭ tute mankas. En Polio, tradicio, malriĉo, eklezia k nobela regado kune havas favoran ŝancon fari dum antaŭvidebla estonto malkonsiderinda ĉian klaskonscian laboristan movadon, sur kiun niaj K-doj apogas sin dum salajro-bataloj kiel nun en Orient-Silezio. Tiom pli grava estas por ni, montri al tiuj luktantaj K-doj internacian solidaron.

Berta Rode en „La Fajrero" (Der Funke).

Por ŝtopi la breĉon

14. listo.

16429 M. Lampl (Graz)	ŝil.	1.—
3477 K. Deutschle (Basel)	fr.sv.	—.75
17226 W. Mook (Groningen)	guld.	1.50
12715 S. Otsen (Amsterdam)	guld.	1.50
17403 H. Koopman (Rotterd.)	guld.	1.50
17404 G. v. Dienst (Rotterd.)	guld.	1.50
17011 W. J. Eerdmans (Rotterd.)	guld.	1.50
17375 B. M. Eerdmans (Rotterd.)	guld.	1.50
5525 Michel (Leipzig)	mk.	2.50
16458 J. Liedermoj (Amsterd.)	guld.	1.50
Sekcio Amsterdam II F. L. E.	guld.	2.—
Sekcio Amsterdam VII F. L. E.	guld.	2.10
Sekcio Amsterdam X F. L. E.	guld.	3.50
Salutvespero, Kongreso F. L. E.	guld.	8.—
1768 N. Bartelmes (Paris)	fr.fr.	15.—
1 E. Lanti (Paris)	fr.fr.	30.—

Rezulto de la lastaj elektoj en Aŭstrio.

La 24-an de aprilo 1932 okazis en kelkaj aŭstriaj provincoj k ankaŭ en Vieno novelektoj por la komunumoj k landparlamentoj. Mi ne volas citi ĉi tie amason da nombroj, sed nur komuniki, ke ĝenerale la socialdemokrata partio preskaŭ ĉie ricevis *malpli* da voĉoj ol antaŭe, kvankam la perdo ne estas tro grava. La komunista partio, kiu havas tre malmultnombran anaron, sukcesis *duobligi* sian voĉonombron, kio tamen apenaŭ influas la politikan povon de tiu partio. Surpriza estis la triumfa sukceso de la faŝistoj („nacisocialistoj"=hokokrucanoj), kiuj atingis grandan plimultiĝon de la voĉoj, kvankam je kostoj de aliaj burĝaj partioj.

Pri la elektorezulto en Vieno mi iomete pli detale raportas, ĉar tie la antaŭelekta batalo estis precipe vigla k akra. Oni elspezis sumegojn por la propagando, dum dekmiloj da senlaboruloj malsategas. Vieno ja estas la fortikaĵo de la soc. dem. partio, kiu depost la jaro 1919 administras la aŭstrian ĉefurbon. Fanatika malamego de l'burĝaro direktiĝas kontraŭ la faroj de la soc. dem. urbadministrantaro, kiu — spite la krizo — konstruigis 60 mil loĝejojn, modernigis la instrumetodojn en la lernejoj, reformis k plivastigis la publikan prizorgadon (por maljunuloj k malriĉuloj), subtenis la lab. sportmovadon, famigis sian hospitalon per aĉeto de 5 gr. da radiumo por kontraŭbatali la kanceron ktp. ktp. Ĉio ĉi estis ebligata per impostoj, kiujn devis pagi plejgrandparte la riĉuloj. Oni esperis, ke tiu agado konvinkos la loĝantojn, ke la soc. dem. partio pleje indas por administri la urbon k sekve ĝia elektantaro konstante kreskos. Fakte la partio dum ĉiu elekto ricevis pli da voĉoj ol dum la antaŭa k la partiaj jurnalistoj jam kalkulis, kiam la partio per tiu kresko atingos la plimulton en la tutaŭstria parlamento ...

Tiu kalkulado evidentiĝis kiel senbaza ludado. La voĉoj por la soc. dem. partio subite *malkreskis* je 24 748! En la nova komunuma konsilantaro de Vieno estos 66 socialdemokratoj, 19 kristan-socianoj k — 15 faŝistoj (kiuj antaŭe havis *neniun* mandaton!). Komparo kun la antaŭa mandat-nombro ne estas ebla, ĉar ĉi tiu estis malpliigata. (Cetere estas kuriozaĵo de la elektoleĝo, ke la faŝistoj por 201 455 voĉoj ricevis 15 mandatojn, dum la komunistoj por 21 949 voĉoj eĉ ne unu mandaton.)

Oni nun diskutas, ĉu la elektorezulto signifas progreson aŭ malprogreson por la proletaro, kiun denove reprezentas nur la soc. dem. partio. Vieno ja restis „ruĝa", jes. La esperoj de la reakcio ne efektiviĝis. La kristan-socia partio suferas gravan malvenkon. Sed aliflanke la venko de la faŝistoj estas pensiga. Kaj ankaŭ la soc. dem. partio perdis 24748 voĉojn! Kiel tio povis okazi? Malgraŭ la grandiozaj faroj de la komunumo!

Ĉu sukceso, ĉu malsukceso? Oni devus jesi ambaŭ demandojn. La soc. dem. partio ne estas venkita, sed ĝia kresko estas haltigita. Kial? Neniu prudenta homo povas nei, ke multo estas farita por la bono de la laboristaro. Sed oni ankaŭ ne povas ne vidi malindaĵojn en la partio: karieremon, imiton de burĝaj kutimoj, egoismon. Ekzistas gvidistoj k gvidistetoj, kiuj havas plurajn postenojn k sekve plurajn enspezojn, dum aliaj partianoj ne havas eĉ unu salajron. En la partio estas sufiĉe da karieristoj, kiuj tute ne kondutas prolete. Regas favorado, intrigado, eĉ koruptado. La loĝejoj en la komunumaj domoj estas nejuste disdonataj. Kelkaj ĝuas ĉiajn avantaĝojn de la partio, aliaj nenian. Anstataŭ iniciati klasbatalon, la kleriga fako de la partio aranĝas — maskobalojn!

Tio kompreneble kreas atmosferon de nekontento k kverelemo. La simpla partiano vidas, ke la amikoj k parencoj ĉirkaŭ la influhavantoj senescepte atingas postenojn en aŭ pere de la partio. Por ili tio ŝajnas esti la ĉefaĵo de la movado. Neniu montras idealismon, kiun oni postulas de la partimembraro. Ĉiu unuavice zorgis pri si. Kaj nun la ofichavantoj deziras, ke ne okazu ia ŝanĝo, pro ili! La mizeruloj tion ne bezonas timi k iuj malesperuloj eble — ne kredante ian helpon laŭ nuna reĝimo — voĉdonas por la faŝismo. Jen la danĝero, kiun la partio en propra intereso devus pripensi. Nur la aplikado de proleteca taktiko, la purigado de l' partiaparato garantias la supreniron.

Ruĝa Observanto.

Akcidentoj dum manifestacioj.

Preskaŭ ĉiutage la gazetaro en Germanio raportas pri interbatiĝoj pro politikaj kialoj. Rezulto estas kelkaj grave vunditaj aŭ eĉ mortigitaj proletoj. Ne pensu, ke ĉiuj el ili estis batemaj k ke pacema civitano ne povas tiele „akcidenti“!

Nuntempe neniu povas resti neŭtrala rilate al politiko, tion vi komprenas. Se vi decidiĝis por partio, oni ne lasas vin trankvila, ĝis vi surmetas insignon. Publike vi montru: Jen faŝisto, aŭ komunisto aŭ ano de la Fera Fronto, kiun formas la proletoj, kiuj inklinas al la socialdemokrata partio. Tiam vi tuj rimarkas, ke la konduto de la pasantoj aliiĝis rilate al vi. Antaŭe fremduloj tute ne atentis vin. Nun homoj, tute nekonataj al vi, faras mienon saluti vin, aliaj malŝate malsuprentiras la buŝfinojn, kelkaj eĉ sulkigas la frunton k perokule sendas minacan fulmon al via insigno: Gardu vin!

Multaj „akcidentoj“ okazas dum politikaj manifestacioj. La nacisocialistoj komencis tute metode ataki unuopajn rigardantojn, kiuj estis rekoneblaj kiel „subhomoj“. Niaj faŝistoj inventis tiun ĉi titolon por ŝajnigi malestiminda ĉiun, kiu arogas havi politikan konvinkon malplaĉan al la savontoj de Germanio.

Virinoj ne rajtas manifestacii kun la nacisocialistoj, kiuj tre emas ludi rolojn de militistoj. Ili marŝas tre discipline, en bone orditaj grupoj, kiel soldatoj. Ĉar la germana popolo sentas ĝojon vidi tion, la aliaj partioj imitis k aranĝis ankaŭ senvirinajn manifestaciojn.

Sed nun pri la heroaĵoj dum marŝado. Kiam oni rekonis iun el la publiko kiel kontraŭulon, subitege el la marŝantaro saltkuras kelkaj fortikuloj, per gumbastono, ŝtalvipo aŭ nuda pugno kruele bategas la sensuspektan solulon. Ekfajfo! — Kaj denove la vicoj estas en ordo, neniu forestas. Preskaŭ nerimarkeble la kulpuloj ŝanĝas sian lokon en la marŝanta grupo. Helpemaj personoj forportas la sveninton, al kiu oni povas gratuli, se li perdis nur kelkajn dentojn k ne la vivon.

Ĉu la polico ne klopodas evitigi tiajn fiagojn aŭ almenaŭ kapti la krimulojn? La polico ne kulpas ĝenerale. La manifestacion akompanas specialaj aŭtomobiloj, en kiuj sidas 8—40 policistoj, la pafilon ĉiu tenas en la manoj. Sed kiu serĉas, tiu trovas okazon ataki, ĉar la polico ne povas daŭre kontroli la tutan viraron. Krome la junuloj agas ja ne spontanee, sed intence.

Ne malofte okazis, se la polico sukcesis surprizi la atencintojn, tiuj poste ĵuris, ke la viktimo komencis senmotive ataki ilin k ili do devis defendi sin, ĉu ne? La juĝistoj en Germanio — sed tio estu aparta ĉapitro!

Dum longa tempo la faŝistoj havis kvazaŭ monopolon en la kapablo tiele konvinki la baraktantan germanan popolon. Ili tre fieris pri la kuraĝo de la ataktaĉmentoj k primokis precipe la anojn de Regna Standardo, respublikana ŝirmligo, kiujn oni nomis regnaj bananoj eĉ en gazetara teksto, pro ilia sendanĝereco. Sed en la lastaj monatoj la pacienco de la respublikanoj elĉerpiĝis. Kontraŭ la ordonoj de la ĉefoj la junuloj de la plej aktivaj taĉmentoj imitis la metodon de la faŝistoj k senindulge atakis ĉiun, kiu portis insignon kun hokokruco. Fine la registaro malpermesis por limigita tempo surhavon de politikaj insignoj.

Ekde la 13-a de aprilo la nacisocialistaj ataktaĉmentoj estas malpermesitaj. Sendube ili daŭrigas ekzisti, kaŝite, kiel la komunista ligo de ruĝfrontbatalantoj. La ekscititaj k indignitaj burĝaj gazetoj k asocioj bombardas la registaron per postuloj k petoj malpermesi ankaŭ la Regnan Standardon, ĉar ties anoj plejparte simpatias kun la socialdemokrata partio. Tre malamata k kalumniata estas ankaŭ la Fera Fronto, la unuiĝo de libera sindikataro, liberaj sportuloj, Regna Standardo k socialdem. partio, la sola organizo, kiu povas bari la vojon al la regema reakcio . . .

Ŝufoman.

El Japanio.

Kiu plej multe gajnis pro la subita remalpermeso eksporti oron?

La ondo kaŭzita de la remalpermeso eksporti oron, disvastiĝis en ekonomiaj rondoj sub ĉiuj aspektoj. La plej granda intereso de la popolamaso estas scii, „kiu plej multe gajnis?“. Ĝia ekstrema elmontriĝo estas la blinda entuziasmo de la borso. Akcio T., kiu estis aŭ super aŭ malsuper 780 jen-oj, subite plikariĝis je 60 jen-oj, 70 jen-oj, k fine oni aŭdis eĉ la frenezan krion de „200 jen-oj“. La bolo de l'agitiĝo tiam rezultigis eĉ ĉeson de la negoco dum tri tagoj. Sed en tiu situacio estas iaspecaj personoj, kiuj rigardante la frenezan scenon per indiferentaj okuloj, montris nedeteneblan rideton dum interrompo de fumo je cigaredo. Ili estas akrevidaj spekulaciuloj, kiuj lerte aĉetis dolarojn, kiuj flugis inter la granda ciklono atakanta la borson k la grupon de granda kapitalistaro. Kaj subite ili fariĝis ĉefgajnantaro pro la remalpermeso per sia aĉetado de dolaroj.

La valuto de interŝanĝo kontraŭ Usona mono estis pli ol 49 dolaroj por 100 jen-oj, sed samtempe kun la remalpermeso subite ĝi malkariĝis, k fine en la 15-a tago falis ĝis $45^1/_4$ dolaroj. La malkariĝo estas proksimume 20 pocentoj. Jam du aŭ tri plutokratoj akrevide opiniis, ke la sorto de Anglio, kiu je la 21-a de septembro 1931 decidis ĉesigi la orkovron, baldaŭ trafos ankaŭ Japanion. Kaj ili rapidege komencis aĉeti dolarojn.

La aĉetitaj dolaroj for de la banko Ŝokin fare de ĉi tiu grupo sola atingas 190 milionojn da dolaroj ĉ. (400 milionoj da jen-oj). Kaj la gajno estas ĉ. 80 milionoj da jen-oj, ĉar la valoro de jen-o malpliiĝis je 20 pocentoj. Kiam internacia spekulacio atingas tion, oni ja povas paroli pri miriga mongajno. Tial la oro elfluinta el Japanio eksterlanden depost oktobro 1931 estis 334 milionoj da jen-oj. La eksterlandiĝo de kapitalo neniam okazis tiom profunde, kiom ĉi-foje.

Laŭ onidiroj la sumo de dolaroj aĉetitaj de la plutokrata organizo de Micui reprezentas 150 milionojn da jen-oj, tiu de Sumitomo 880 milionojn da jen-oj, tiu de Mitubiŝi estas proksimume sama. Krom tio sekvis ilian ekzemplon ankaŭ bankoj, kreditkompanioj, asekurkompanioj — la amaso da malgrandaj kapitalistoj. Kaj la plutokratoj, kiuj aĉetis dolarojn, plene triumfis pro ĉi tiu remalpermeso.

Plue la valuta malaltiĝo de l'jen-o ankaŭ havigis neatenditan gajnon al la entreprenistoj. De la kruda kotono de ŝpinkompanio ĝis lano, lanfadeno, lanŝtofo, sterko, ktp. Ekzemple vidu kotonfadenon: Laŭ la enketo de Japana Ligo de Tenej-entreprenistoj, en la fino de novembro la kvanto en 96 tenejoj tra tuta Japanio estis 38 978, k ĝia

tiama valuto estis 2 058 938 da jenoj. Kaj tiu kvoto, kiu en la 14-a de nov. estis 121 jen-oj, subite plialtiĝis je 11 jen-oj k 10 sen-oj. Pro tio ĉe la kotonfadena borso eksterordinara tumulto.

Kiu plej multe gajnis en la urba distrikto Kabutoborso, kiu fermiĝis dum tri tagoj? Oni diras, ke la unua estas la magazeno Turanuki — E. Teratuka, kiu laŭ onidiro gajnis sumon de 1 miliono k 200 mil jen-oj aŭ eĉ 1,6 mil. da jen-oj, k la gajnsumo laŭdire grandiĝas pli k pli. Saito, kies kvoto estis sub la nomo de „s-ro Kabutostrato", ankaŭ gajnis ses aŭ sep cent mil jenojn. Verŝajne okaze de tiu ĉi ŝanĝo de la registaro eĉ la borsa komercistaro akrevida, rapidmova ne povis trovi tempon por aĉeti.

En la koncerna nokto, ĉe iu magazeno oni restigis la tutan gekomizaron por ŝanĝi la prezmarkojn sur la komercaĵoj, sed en alia magazeno oni ne ŝanĝis la antaŭan prezon por provizo tenata, pro la bonfamo de l'magazeno.

Kiom longe daŭros ĉi tiu aktiveca stato simila al vulkano? La Tokia konsilantaro de komerco k industrio timas ke la aĉetopovo povus malfortiĝi. Plie oni eĉ diras, ke la nuna „veno de aktiveca stato" estas nur ŝajno k ke tiu. kiu povos kalkuli gajnitan sumon, estos tiu grupo, kiu aĉetis dolarojn.

Inĝeniero en silkverm-kultura industrio ne povas fari laborkontrakton kun la sovetia registaro pro naciaj interesoj.

Antaŭe en Sovetio la registaro dungis japanan fervojan inĝenieron k lernis teknikon de riparado. Kaj lastatempe ĝi invitis specialiston de asbesta industrio ktp. Sovetio direktas sian okulon al la japana industria arto kun mirinda prudento. Nun donante sian atenton al la silkverm-kultura industrio en Japanio, ĝi decidis inviti specialiston el Japanio por plenumi sian kvinjarplanon en la tiufaka industrio. Kaj la kontrakto jam estis farita. Sed ĝi trovis neatenditan kontraŭstaron de la ŝtata instituto por agrikulturaj k arbaraj aferoj, kiu miregis aŭdinte pri la kontrakto k pensis, ke tio akcelos aperon de granda konkuranto. Kaj fine la estraro malebligis la transmaran vojaĝon de la specialisto.

Antaŭ du jaroj la Sovetia Mez-azia silkverm-kultura organizo sendis siajn du specialistojn al nia lando. Kiel rezulton de siaj observoj ĝi decidis dungi specialiston el Japanio, kie la silkverm-kultura arto estas plej progresinta en la tuta mondo, k entrepreni reformadon de la koncerna industrio en Sovetio. Kaj la sovetia estraro proponis kontrakton al japanaj specialistoj Harada, Suzuki k.a. de la japana ŝtata instituto. Harada jam decidis ekveturi en la mezo de januaro, k restadi tie dum du jaroj kun alta salajro.

Kiam japana inĝeniero iris k instruis ripar-teknikon de lokomotivoj, la japana registaro eĉ subtenis la aferon. Sed ĉi-foje la estraro en la ŝtata instituto por agrikulturaj k arbaraj aferoj, kiu nun eĉ malpermesas la eksporton de silkverma ovaro, tute konfuziĝis pro la kontrakto.

Nun, kiam ĝia silkverm-kultura industrio estas en terure malfacila situacio, al Japanio certe estas granda minaco, se Sovetio scianta nur malnovan italan metodon, spertiĝus en la supera japana arto k progresus pli maŝinigante la metodon.

Estas ankaŭ timo, ke per tio la ruĝa Rusio prirabos la propran japanan k antikvan industrion. Tial ĉe la registaro k ĉe ĉiuj flankoj ekestis fortega kontraŭstaro. Tial la specialisto Harada mem rompis la kontrakton, kun la motivo, ke lia vojaĝo ne utilus al lia patrio. Li diris:

„Mi pensis per mia simpla specialista kapo, ke la scienco ne konas landlimon, k laŭ modelo de fervoja inĝeniero mi akceptis la proponon, sed mi ĉesigis la konsenton pro kontraŭstaro neatendita.

„Mi mem volas uzi la aŭtomatan ŝpinmaŝinon, kiun mi elpensis. La japana silkfabrikado kiel industrio estas kvindek jarojn pli malantaŭa kompare kun aliaj fakoj de industrio. La posedantoj de fabrikoj pensas nur pri sia nuna pocentaĵo aŭ profitkvoto. Krome pro la manko de kapitalo ili neniel povas uzi progresigan maŝinon. Tamen ĝuste mi ricevis kontraktpeton el Sovetio. Tial mi volis provi la taskon laŭ mia penso k revis realigi mian idealon kiel specialisto. Kompreneble tio tuŝis nenion ideologian."

Instruejoj de la revoluciuloj.

Tre ofte oni povas legi, en la baltlandaj gazetoj (Latvio k Litovio) pri arestoj al agentoj de Kominterno. Kaj la gazetoj kriaĉas pri agit-instruejoj en Sovetio, kie oni pretigas agentojn por baltiaj landoj. Estas eble, ke en Sovetio ekzistas tiaj instruejoj. Sed mi parolas pri tiuj de la laboristaro nomataj „forĝejoj", ĉar en ili la batalantoj ŝtaligas sian volon, koron k spiriton. Tiuj ĉi forĝejoj troviĝas ankaŭ en Baltio k estas eĉ de l'ŝtato subtenataj. Ili estas malliberejoj.

Al homoj, kiuj neniam loĝis en malliberejo estos strange aŭdi, ke malliberejo estas instruejo. Tamen tio estas vero. La malliberularo havas sian propran organizon, laŭ tendencoj, komunista, social-demokrata, komunist-opozicia, socialist-revoluciula k anarkista. Ankaŭ diversaj lingvoj estas aŭdeblaj: litova, rusa, pola, germana, latva k eĉ esperanta. Laboristoj okupitaj havas tro malmulte da libera tempo por lerni, sed en la malliberejo la tempo estas sufiĉa, k oni eĉ devas okupi sin pri lernado por ne freneziĝi. La malpli kleraj K-doj post paso de kelkaj monatoj iĝas helpe de siaj pli instruitaj K-doj pli sciantaj, pli penskapablaj.

Mi mem pasigis 30 monatojn en malliberejo de Litovio. Ni estigis kelkajn studrondojn, ni diskutis pri diversaj temoj, mi lernis esperanton, aliaj samsortanoj la anglan, francan k eĉ esperantan lingvojn.

La reĝimo reganta en la malliberejo estas terura; sed, dank' al ĝi plifirmiĝis nia konscio. Jes, la malliberejo instruis k ni estis diligentaj lernantoj. Nun ni scias, ke kompato al klasa malamiko estas krimo. En la malliberejo la malliberuloj iom post iom dismembriĝas laŭ tri klasoj. Kaj poste la malliberejon eliras homoj, kiuj forlasas la batalon, sentante sin malfirmaj por daŭre partopreni en movado, t.e. timemaj, ke ili povus denove esti malliberigataj; eliras homoj, kiuj iĝis servistoj de la antaŭa malamiko, k fine homoj, kiuj eliras korpe malfirmaj, tamen firmaj en la kredo al la venko, batalsoifaj de nun kontraŭ ĉiuj malamikoj, kontraŭ ĉiu subpremado.

Por ili fariĝas profesio batali, ĉiam batali; por tio ili ne bezonas viziti la agent-preparinstruejon en Sovetio, ĉar la vivo mem ilin instruis. Kiel estintaj malliberuloj ili estas ĉiam suspektataj; por povi pli intense agi, ili akiras falsajn dokumentojn, ŝanĝas nomojn. Kaj post denova ilia aresto, la gazetoj kriaĉas pri agentoj de Kominterno, indiferente ĉu la arestito estas komunisto aŭ ne.

A. Neselbergs (17 457), Latvio.

Por ke „LA NOVA EPOKO" pluvivu

13745 F. Faulhaber (Amstd.) guld. 1.50
5479 Avid L. G. (Viljuif) fr. fr. 5.—

La salajro-sistemo en Sovetio.

La nova salajro-sistemo en Sovetio eliras de la sekvantaj principoj: 1. En la nuna epoko de l'socialisma konstruado la salajroj estas unu el la ĉefaj faktoroj, kiuj determinas la nivelon de l'materia bonstato de la laborista klaso; 2. En la sovetiaj kondiĉoj la salajroj estas la plej grava faktoro por la organizado de l'laboro en la produktado. pro tio ke ili stimulas la kvanton de l'laborprodukto k la plibonigon de l' kvalito de la produktoj, k ankaŭ la plibonigon de la laborista kvalifiko.

Tial estis trovite necesa krei „tarifsistemon, kiu konsiderus la diferencon. kiu ekzistas inter la kvalifikita laboro k la nekvalifikita laboro, inter la peza laboro k la malpeza laboro.“ (J. Stalin).

La tarifsistemo devas escepti ĉiun eblon pri nivelado, egaligo de l'salajroj. La nova salajro-sistemo donas al ĉiu laboristo la eblon esti pagata laŭ la rezultoj de sia laboro. La sistemo de l'tarif-gradigo estas konservata kiel regulilo de l'laboristaj salajroj en la entreprenoj. La principo de l'gradigo de la novaj tarifoj starigita por ĉiu industria branĉo estas tia, ke la nombro da diversaj kategorioj estas reduktita al ebla minimumo k la rilatoj inter ili estas konsiderinde plilarĝigitaj: en la peza metalurgio ekzemple oni starigas tariftabelon ampleksanta ok kategoriojn. La ekstremaj rilatoj estas de 1:3,7. anstataŭ de 1:2 kiel antaŭe.

La dispartigo de l'profesioj laŭ la kategorioj de tiu ĉi tabelo certigas pli altan salajron al altkvalifikitaj laboristoj de l'ĉefaj profesioj, kiel ankaŭ al la laboristoj okupataj per pezaj laboroj aŭ laborantaj en malsanigaj kondiĉoj. La salajroj estas difinitaj laŭ la kalkultabeloj k la kvalifikindicoj uzataj en Sovetio.

Difinante la salajrojn, oni atentis same pri la laborkondiĉoj. La samkvalifikaj laboristoj, laborantaj tamen en malsamaj kondiĉoj, estas diference salajrataj. La ĉefaj sistemoj de salajropago uzataj en Sovetio estas la laŭpecaj k laŭhoraj salajroj. La laŭpeca laboro dividiĝas en rektan k premiitan laboron . . .

. . . Nuntempe en Sovetio oni donas apartan atenton al la teknikaj normoj. La malmulte kvalifikitaj laboristoj, kiuj estas pagataj laŭpece, sed kiuj ne produktas la laborkvanton starigitan per la normoj, ricevas laŭ la laborleĝo salajron egalan al sia produktado, sed sumiĝantan almenaŭ je 2/3 de la sumo fiksita per la tarifoj. En la laŭpeca laborsistemo, la tarifoj estas starigitaj laŭ la produktonormo k la salajroj estas difinitaj per la multobligo de l'laŭpeca tarifo je la efektiva produktado.

Oni aplikas la sistemon de l'progresiaj salajroj por la laboroj postulantaj grandan kvanton da manlaboro, kiel ankaŭ en la seria produktado, kie la laboristoj povas disvolvi ĝis maksimumo la produktokvanton de sia laboro k utiligi laŭ plej kompleta maniero la instrumentojn k maŝinojn de l'entrepreno. Tiu ĉi sistemo estas komprenata laŭ sekvanta maniero: la laboristo. kiu produktas en difinita tempo pli grandan kvanton da objektoj ol tiu fiksita laŭ la normoj, ricevas salajron proporcie pli grandan.

Laŭ tiu ĉi principo la tarif-altigo de l'laŭpecaj pagoj estas ligita kun la pligo de l'labora produktokvanto. Tiel kiel montris la sperto, la laborista salajro leviĝas forte kun la pligrandigo de l'produktado k se la laboristo atingas la maksimuman normon, lia salajro pligrandiĝas ĝis 50%.

POR NIA MEDITO.

La gloro estas bonega spirita nutraĵo; ĝi fortigas k altigas la spiriton, ĝi rekreas la animon; la malforta koro de l'homo volonte rehardiĝas per ĝi. Sed la famo baldaŭ instigas nin malatenti pri ĝi. La publika opinio diigas la homojn k blasfemas la diojn; ĝi ofte ŝatas la mankojn, pri kiuj ni hontas k insultas al la virtoj, pri kiuj ni fieras. Kredu min, la gloro ofendas preskaŭ tiom, kiom la senestimiĝo.

Gete (Goethe).

*

La celo de la vivo estas la vivo mem. Plezuro, ĝojo, simpatio por la aferoj estas la unusola realo. Ĉio cetera estas vana k kaŭzas vanton. *Gete.*

Sub tiu ĉi sistemo la entreprenoj donas premiojn, kiuj estas determinitaj de jenaj ĉefaj faktoroj: 1. Tempoŝparado; 2. Redukto de l'haltoj en la funkciado de l'maŝinoj: 3. Malpliigo de l' fuŝado; 4. Kvalito k laborlivero ĝustatempa; 5. Plenumo de l'produktoplano ktp.

La laŭhore pagata laboristo, kiu plenumas tiujn ĉi kondiĉojn, ricevas premion aldone al sia regula salajro. Tiuj ĉi premioj estas deprenataj el la ŝparoj tiele efektivigitaj.

La supera naci-ekonomia konsilantaro k la tutrusa sindikatara centra konsilantaro, faris en aŭtuno de 1930 decidon, kiu baziĝas sur la supre cititaj principoj, tio estas salajr-pagado laŭ la laborrezultoj, salajrplialtigo por la laboristoj de l'ĉefaj profesioj k aplikado de salajro-sistemo stimulanta la laboron. Tiu ĉi decido koncernas la ĉefajn branĉojn de l'industrio: metalurgio k karbo.

Laŭ tiu ĉi decido ĉiuj laboristoj de l'metalurgiaj laborejoj kiel ankaŭ ĉiuj laboristoj el la ĉefaj karbindustriaj profesioj transiras al la sistemo de progresia laŭpeca laboro. 70% el la helplaborejaj laboristoj de l'metalurgio transiras al la rekta laŭpeca laboro, kiel ankaŭ 90% el ĉiuj subter-laborantoj k 52% el la laboristoj okupataj surface en la karbindustrio.

Depost la 1. oktobro 1931 la salajroj de l' laboristoj laborantaj laŭpece en la metalurgiaj laborejoj same kiel la ŝarĝ-laboristoj ricevos plialtigojn en okazo se ili plenumos 100% el sia laboro. En la metalurgiaj fabrikoj de l' sudo k la ĉefaj entreprenoj de l'Uralo la salajro-pliigo formas, laŭ la laborista kategorio, 25 ĝis 100%. La salajroj de l'aliaj metalindustriaj entreprenoj estas adekvate pligrandigataj. Ĉe plenumo de sia monata programo la subteraj laboristoj ricevas plion de 10 ĝis 25%, kiu aldoniĝas al la normala salajro.

La teknika personaro de l'ĉefaj metallaborejoj, okaze se la produktoprogramo de iliaj laborejoj estas plenumita 100%-e, ricevas aldone al sia normala salajro premion de 60% de tiu ĉi salajro. En la karbindustrio la teknika personaro ricevas premiojn kvaronjarajn: 50% de sia kvaronjara salajro por la 100%-a plenumo de l'kvaronjara plano k 100% de tiu ĉi salajro, okaze se la plano estas superita.

Analogaj rimedoj estas aplikataj en la aliaj branĉoj de l'ŝtata ekonomio.

NOTOJ.

Usono ekalprenas senlaborec-asekuron.

La unua leĝa aranĝo por starigo de deviga senlaborec-asekuro en Usono estis antaŭ nelonge alprenita en la parlamento de l'ŝtato Uiskonzn (Wisconsin). Ĉiu mastro, kiu dungas almenaŭ 10 personojn — ne enkalkulitaj la agrikulturaj laboristoj, domservistoj, profesoroj, ŝtatoficistoj k kelkaj aliaj kategorioj — devos laŭ tiu leĝo regule pagi depost la 1-a de julio 1933 sumon egalan al 2% de la sumaj jarsalajroj pagitaj je la profito de rezerva fondo kontraŭ senlaboreco. Tiun fondon administros la ŝtato mem; ĝi servos por doni kompensojn al la senlaboruloj.

La disdonado de l'kompensoj okazos nur unu jaron post pago de l'unua kotizo pere de la mastroj. Plen-senlaboruloj ricevos 10 dolarojn ĉiusemajne, aŭ 50% de la meza semajna salajro de l'laboristo, se la meza salajro ne superas 10 dol., kun minimumo de 5 dol. semajne. Ĉe parta senlaboreco la kompensoj estas malpli grandaj. La senlaboruloj devos atendi du semajnojn, antaŭ ol ekricevi la kompensojn, kiuj povos esti ĉesigataj, se ili rifuzas proponitan konvenan laboron.

La unua artikolo de tiu nova leĝo antaŭvidas la eblon ne starigi la devigan asekuron, se okazos, ke la 1-an de junio 1933 mastroj kun almenaŭ 175 mil laboristoj kune alprenis, el si mem, aranĝojn, kiuj anstataŭas rezulte la celojn de la leĝo, t.e. se ili libervole starigas senlaborec-asekuron.

Oni memoru tiuokaze, ke en Usono la senlaboruloj dependas de la zorgo de publika bonfarado, krom la malmultaj, kiuj partoprenas al privataj senlaborec-asekuroj k similaj organizoj.

Laŭ la „Bulteno de la Internacia Labor-Oficejo“ (aprilo).

Multaj soldatoj sinmortigas en Ĉeĥoslovakio.

Depost 1921 en la ĉeĥoslovaka respubliko okazis inter militservantoj 1080 sinmortigoj. Daŭro de l'militservo estas 18 monatoj. La supera ĉefkomandanto de l'armeo, respublikestro Masarik faris jenan ordonon: „Se ekzistas plendo pri turmentado k ĝenerale bruteca rilato (per vortoj k agoj), la trafito povas direkti sian plendon rekte al la kompaniestro sen „raporto“ k ne bezonas ĉe tio observi la kutiman servoprocedon.“ Malgraŭ tio, la sinmortigoj okazas plue.

J. P.

La klasbatalo tra la mondo

Sukcesa striko en Nederlando.

La 30-an de aprilo estis finita dekmonata striko le l'laboristoj en la pajlkarton-industrio de la holanda provinco Groningen. Laŭ la nunaj cirkonstancoj la laboristoj atingis belan sukceson. Anstataŭ la lastjare postulita 20-pocenta malaltigo de l'salajroj la mastroj devis konsenti nur 5-pocentan.

La striko komenciĝis la 1. 7. 1931. Al la strikantoj estis pagataj ĉirkaŭe 1 miliono da guldenoj kiel strik-subteno. La perdo je produktado estas kalkulata je 170 000 tunoj da kartono en valoro de 13 milionoj da guld.

Donleben.

Antaŭ la litoviaj tribunaloj.

Komunistoj havas en la ĉefurbo Kaŭnas sian neleĝan presejon „Spartakas“. Dum la jaro 1930 la polico unuan fojon eltrovis tiun presejon, k kvar personoj estis mortkondamnataj. Poste la mortpunon oni ŝanĝis en dumvivan malliberon. En nunjara marto la polico duan fojon trovis tiun presejon, kiun perfidis polica agento en la komunistaj vicoj. La milita tribunalo punis unu lernantinon k unu laboriston por 12-jara mallibereja puno.

K. Vincas.

Striko en Kaŭnas.

En la teksaja fabriko de Kaŭnas eksplodis striko je la 20. aprilo. La tieaj latvaj mastroj provis senlaborigi ĉiujn k poste redungi kun malaltigitaj salajroj. Ankaŭ ili malbone kondutis kontraŭ la laboristinoj. 200 el ĉi lastaj ekstrikis. Gvidas la strikon socialdemokrata profesi-unuiĝo. Post tri tagoj la mastroj konsentis: ne maldungi k ne malaltigi la salajrojn; pli honeste konduti dum la labortempo; doni en jaro al laboristinoj unu semajnon liberan; pli sincere taksi, kio estas materiala difektaĵo, por kio laboristinoj estas monpunataj. Se puno okazas, ili devas ricevi tage ne malpli ol 4 lidojn. Entute, la striko estas duone gajnita.

K. Vincas.

La sindefendo de la fervojistoj.

La *aŭstria* registaro decidis severe kontroligi la fervojojn dum unu monato de svisa fakulo, kiu esploru la eblon pri malaltigo de l'kostoj. La fervojistoj bone scias, kion ĝi signifas k defendos sin kontraŭ tio. — La 6. marto manifestaciis en *Londono* 15 mil fervojistoj kontraŭ salajra malaltigo, postulante nuligon de la lastjare okazinta malaltigo je $2^1/_2$% — En *Bulgario* plimultiĝas maldungoj ne nur pro ŝparoj, sed pro pure politikaj motivoj. La fervojministro (ano de radikal-demokrata partio) maldungas multnombrajn fervojistojn k anstataŭigas ilin per siaj sampartianoj.

Laŭ I.T.F.-gazetarservo.

Minista Striko en Usono.

En la karbmineja regiono de l'orienta parto de Ohajo (Ohio) estas amasigitaj trupoj por kontraŭbatali la ministan strikon. La soldatoj de l'Ohajo-a nacia gvardio, kiuj zorgas pri la protektado de l'strikrompantoj laborantaj en la minejoj apud Adena, ekpafis dufoje la 19-an de aprilo kontraŭ la strikantoj, kiuj klopodis atakpreni barikadon starigitan ĉe la alirejo al la urbo. Post unuafoja retiriĝo la ministoj reatakis k tri el ili estis vundataj. Maŝinpafile ekipitaj postenoj estas instalitaj en multaj punktoj de la regiono k oni pafis el tie multfoje kontraŭ la laboristoj.

T. R.

RELIEFAJ OKAZINTAĴOJ.

Okaze de japana manifestacio en Ŝanĥajo, koreano ĵetis bombon al la japana „stabo“ k mortigis aŭ grave vundis plurajn el la milit-ĉefoj k reprezentantoj de Japanio en Ŝanĥajo. La traktadoj pri interpaciĝo (batalhalto) en Oriento tamen estis pluigataj, k la 5-an de majo ĉi tiu estis solene subskribata.

Ĉe la elektoj en Francio (unua balotiro, okazinta la 1. majo) la lab. partioj *sume* nek gajnis nek perdis voĉojn. La komunista partio ricevis 800 mil voĉojn (kontraŭ 1 100 mil en 1928), la socialista 1 950 mil (kontraŭ 1 700 en 1928), P.U.P. (partio por proleta unueco) ĉ. 60 mil voĉojn. La ĉefa venkinto estas la radikal-socialista partio (burĝaj maldekstruloj). — Plifirmiĝis ĉe la dua baloto la venko de la maldekstre burĝa partio nomita „radikal-socialista“ (estas demokratoj, kiuj akceptas en sia programo iom da socialismo); ĝi havos en la nova parlamento 162 sidlokojn (en 1928 — 122). La socialista partio (IIa Internacio) 130 (101), la Kompartio 10 (13), P.U.P. plus komunistoj-nepartianoj 10 (1).

Ismet paŝa k pluraj aliaj turkaj registaranoj vizitis lastatempe Sovetion, kie ili estis feste bonakceptataj k oficiale gastigataj. Laŭ oficiala sovetia komuniko tiu vizito plifortigis la amikajn rilatojn inter ambaŭ landoj.

La naci-socialistoj (Hitler) intertraktas en *Prusio* kun la katolika partio por transpreni la regadon; Hitler deziras regi en Prusio nur, se la tutregna registaro ne faros malhelpojn al li. Hitler agitis (sensukcese) por la nuligo de la prezidant-elekto de Hindenburg, pretekste, ke nur la registaro k Hindenburg povis uzi la radiofonion.

Malgraŭ sezon-laboroj restas 8 milionoj da senlaboruloj en Usono. La prezidanto de l' Usona Laborfederacio Grin (Green) antaŭvidas la akcepton de l'5-taga semajno kiel rimedon kontraŭ la krizo.

La germana registaro intencas oficialigi la 40-horan laborsemajnon, laŭ delonge farita propono de la „liberaj sindikatoj“ (soc.). Praktike en la plej multaj entreprenoj jam nun la laborsemajno ne superas tiun nombron da horoj.

La germana intern-ministro malpermesis la revoluciajn liberpensulajn unuiĝojn.

Luktado plena de intrigoj okazas inter Germanio k Polio pri la demando de l'„koridoro“ (interliganta Orientan Prusion kun cetera Germanio) k Dancigo („libera urbo“). — En urbeto apud Dancigo faŝista ĉefo (Hitlerano) mortpafis socialistan urbkonsilanton.

La manifestacioj de l'*Unua de Majo* forpasis tra la tuta mondo en trankvila formo, escepte en Hispanio k en Filadelfio (Usono), kie okazis gravaj interpuŝiĝoj kun la policanoj k multaj laboristoj estis vundataj; 7 mortigitoj en div. hisp. provincurboj.

Dumer (Doumer), la prezidanto de Francio, estas murdita la 6. V. Laborakcidento! . . .

DISKUTEJO:

Senpartieca konsidero pri la baloto por germana regna prezidanto.

Leginte la liniojn de K-doj Sproeck k Ŝufoman, oni emas kredi, ke nur la partio de Sproeck havas la privilegion gvidi la proletaron k daŭre destini ĝian sorton. La finkalkulon formos la proleta tribunalo revolucia. Ĉi lasta estas prokrastita, ĝis ĉiuj germ. laboristoj retrovos sin sur la bazo de efektiva klasbatalo.

Nek Hindenburg nek Hitler nek alia burĝ- aŭ duonburĝa prezidanto nin savos el nia kapitalista, 3/4-parte faŝista sistemo. Sed al ni helpus nur la proleta klaso, 90% de la germ. popolo sur la barikadoj. Nun ĝemas K-do Sproeck pri la eventuala danĝero, kiun povus alporti faŝista reĝimo k ĝojas interne, ke la generalo, kiu laŭ ŝiaj propraj vortoj, „sentis la mondmiliton kiel banej-kuracadon“ estas reelektita. K-do Sproeck opinias, ke la germ. laboristaro ne plu sekvos la devizojn de la komunistoj. Do, k tion mi bedaŭras, li forgesis diri la kialon. Nu, por ke la sennacieca proletaro ankaŭ eksciu tion, mi volas kompletigi la raporton de K-do Sp.

Ĉe la unua baloto, la 13-an de marto ĉiuj malkontentuloj de la germ. regno deziregis renverson al la nuna ŝtatordo. Hitler ruze komprenis ĉi tiun situacion k apelaciis al la kamparanoj, tiel kiel ili volonte tion aŭdas. Sammaniere li agis, parolante al urbanoj k speciale ĉe apartaj ekonomiaj grupoj, al kiuj li prezentis sian programon. Li atingis per tia manipulo amasojn el

ĉiuj k ĉiaj medioj, ne forgesante eĉ soc. dem. k kom. partianojn.

Hindenburg kun sia disĉiplaro disponis pri ĉiu ajn reklameblo, abunda mono, la tutgermania radio-retaro k ĉefe ankaŭ helpis la timo pro la faŝismo unuflanke k la bolŝevismo aliflanke. Al la partio de Telman (kom.) oni rifuzis la ĉambregojn k halojn por povi paroli al la popolamasoj. Parte oni malpermesis la kom. gazetaron. Oni denuncis, kaptis k arestis ĉiun „krimulon" kom., kiun la polico trafis dum la algluado de afiŝoj. Jen la demokratio.

Konsiderante la duan balotiron ni konstatu, ke Sproeck pravas, dirante: „la laboristaro ne plu sekvas la kom. devizojn". Sed kial? 1) La soc. dem. partio estas etburĝe gvidata; 2) la kom. partio nuntempe estas tro malforta por ribeli, ĉar ĝi estus frakasata de la soc. dem. partio k de la regna armeo. Tiuj, kiuj elektis aŭ Hitler aŭ Telman, ne plu volas nek povas vivi en tia mizerega stato. Ili nepre per ĉiaj cirkonstancoj volas subteni la forigon de tiu ĉi sistemo k ne nur tiuj de K-do Sproeck cititaj homoj, sed ankaŭ socialdemokratoj, komunistoj k senpartiaj proletoj dezirus al la diablo la „Feran Fronton" marŝante plej dekstren aŭ maldekstren.

Ĉar Telman ne havis eblon venki, grandaj amasoj el ambaŭ partioj elektis Hitler, por nepre aliigi la sistemon. Resume: per la konstantaj malsukcesoj de la burĝe gvidata soc. dem. partio multaj klaskonsciaj gelaboristoj estas pelataj al plej dekstra aŭ al plej maldekstra partioj. La artikolo de Sproeck havus pli da valoro, se ĝi estus skribita ne partiece.

Rigardu la lastan elekton en Prusio k oni devas konstati, ke la soc. dem. partio ĉiam perdas amasojn da balotantoj. La lab. amasoj, sufiĉe longtempe senrajtigitaj ĉu de Hindenburg, ĉu de Hitler, certe retrovos sin en la situacio de la danĝero sur la bazo de proleta klasbatalo. *A. Mehlhorn (1045).*

Post du semajnoj aperos la dua 20-paĝa numero de

LA NOVA EPOKO!

Pli fortigu la varbadon por la Revuo! Certigu ĝian sukceson!

TRA ESPERANTIO

Publikaj leteroj al multaj SAT-anoj.

X

Kiel dirite en la enkonduko[1] al la serio da leteroj jam aperintaj, mi celis respondi al demandoj, havantaj ĝeneralan intereson, k kiujn starigis SAT-anoj, okaze de la lasta referendumo. Intertempe venis aliaj leteroj kun novaj demandoj k kun peto, ke mi ankaŭ respondu publike. Tial ke ĝis nun neniu eldiris sian malaprobon pri tia respondmaniero, mi sekve daŭrigos pritrakti kelkajn aliajn demandojn en tiu familiara formo.

Karaj Gekamaradoj,

vi skribis: „. . . la opinio de ĉiu membro aparte en SAT ne estas aŭdigebla. Ne SAT-ano influas la organizan vivon, sed kongresano. Laŭ mi tio ne estas justa." Unuvorte, vi opinias, ke en SAT ne regas *demokratio*. Mi povus respondi, ke tiun temon mi jam pritraktis en la jaro 1927 k la koncernan artikolon kun titolo: *La signifo de niaj Kongresoj* vi povas legi sur la paĝoj 67, 68 k 69 de „Vortoj". Tia respondo tamen ne decus k vere la problemo indas pluan atenton. Estas utile prikonsideri ĝin laŭ diversaj vidpunktoj.

Unue ni lasu flanke nun la demandon, ĉu la demokratio estas aŭ ne bona sistemo. Mi tamen rimarkigos al vi, ke niaj K-doj el ISK ne akceptas demokration en la gvidado de sia organizo. Sed estas evidente, ke demokrateca spirito inspiris la redakton de nia Statuto. Povas do nur temi, ĉu en la praktiko ĝi estas aŭ ne aplikata. Mi konsentas kun via aserto, ke ne ĉiu SAT-ano povas aŭdigi sian voĉon ĉe niaj kongresoj. Nur la mon- k tempohavantoj povas ja veturi al niaj ĉiujaraj kunvenoj. (Kaj eble interesos vin ekcii, ke mi k aliaj respondecaj gvidantoj ne partoprenus niajn kongresojn, se ni ne pagus el nia propra poŝo la vetur-elspezojn). Tia stato *ŝajne* kontraŭas la demokration. Tamen ĉe atenta konsidero al la afero oni konstatas: 1) ke la Statuton ne povas ŝanĝi la Kongreso, ke ĝiaj rajtoj estas tre limigitaj k rilatas preskaŭ nur al administraciaj aferoj; 2) ke ĉiu ano povas fari proponojn k skribe pledi por ili antaŭ la kongresantoj; 3) ke plie ĉiu ano havas la eblon per laŭcela agitado okazigi referendumon.

Ni prenu konkretan ekzemplon: la skismigintoj de nia movado estis organizitaj frakcie k eldonis diversajn presaĵojn, kiujn ili dissendis al la tuta SAT-anaro. Ili do havis plene la oportunon utiligi por sia celo la paragrafon 32 el la Statuto, t.e. kolekti la sufiĉan nombron da aproboj por okazigi ĝeneralan voĉdonadon pri fido aŭ malfido al la Plenum-Komitato. Kial ili ne uzis tiun oportunon? Evidente, tial ke per tiu honesta, laŭstatuta vojo ili ne havis ŝancon akiri la plimulton. Sed restas la fakto, ke la tiutempa opoziciantaro havis je sia dispono tute demokratecan rimedon por atingi sian celon, okaze se la plimulto konsentus kun ili. En la fiasko de la skismigintoj la Statuto havas do nenian respondecon.

Nun ni rigardu, kiel povus funkcii en la nuna stato de la laborista esperanta movado la delegitsistemo, laŭ kiu la kongresoj fariĝus decidpovaj pri ĉio en la Asocio. Ĉu vi ne deziras, kiel mi, ke SAT estu tutmonda k ne nur eŭropa organizo? Se jes, tuj sin trudas demando: ĉu niaj K-doj el Afriko, el Ameriko, el Aŭstralazio, el Azio povus sendi delegitojn? Nur nea povas esti la respondo. Sed ni ekzamenu la problemon je pure teoria vidpunkto: oni diskutas en la grupoj k elektas delegiton al la landa kongreso; tie inter la ĉeestantoj estas denove elektataj delegitoj al la internacia kongreso. Kiel simpla ŝajnas la procedo! Tamen ĉu oni prave povas aserti, ke tiel ĉiu asociano povas „aŭdigi sian voĉon"? Pura iluzio, ŝajno! Estas ĉiam tre danĝere prikonsideri demandojn nur je la teoria vidpunkto. En la praktiko ili ofte havas tute alian aspekton.

Ni do rigardu, kiel esperanta grupo ĝenerale funkcias: Nur la triono el la anoj scipovas flue paroli k tuj kapti la veran sencon de la debatoj. Inter tiu triono estas eble unu, du aŭ tri K-doj, kiuj havas oratoran kapablon. Kio rezultos el tio, se funkcius la delegitsistemo? Rezultos, ke la delegito estos ĉiam elektita inter tiu malgranda nombro da parolkapabluloj. Ĉe la landa kongreso la sama kaŭzo havos la saman efikon. En tiaj kondiĉoj kiu kuraĝos aserti, ke ĉiu SAT-ano povus reale, ne ŝajne, influi sur la decidojn de niaj kongresoj?

Tia delegitsistemo estus vera mistifikado. La nuna sistemo estas certe pli konforma al la stato, karaktero k celoj de nia movado, k ĝi fakte entenas pli da demokratieco ol la alia.

Oni tamen ne kredu, ke mi havas la opinion, ke ĉio estas kiel eble plej perfekta en la nuna stato. Ĉe la lasta Kongreso estis elektita Komisiono kun la tasko reesplori la tutan Statuton, krom la unua paragrafo, kiu restu neŝanĝita. Kredeble ni baldaŭ aŭdos pri la laboroj de tiu organo. Persone mi ne malaprobus proponon, kiu donus iel kontentigon al la K-doj, inklinaj al la delegitsistemo. Individuoj aŭ eĉ rondoj povus rajtigi iun K-don, ke li reprezentu ilin ĉe la Kongreso. Kongresanto povus tiel havi 10—50—100 aŭ pli da voĉoj. Kontrolkomisiono, funkcianta antaŭ la malfermo de l'

[1] Komp. la n-on 376/77 de "S-ulo".

Kongreso, povus esplori la mandatojn k decidi, ke ĉi tiu K-do, ekzemple, rajtas 20 voĉojn k tiu 50. Tiele la konsisto de niaj Kongresoj aspektus pli demokratece. Sed tia aranĝo tamen neniel signifu, ke la Kongresoj estu decidpovaj pri ĉio. Nepre ni evitu tion: la referendumo restu la suverena instanco en nia Asocio, se oni volas, ke teorie k praktike regu en SAT vera demokratio.

Tiu ĉi skribaĵo jam fariĝis sufiĉe longa; mi do devas haltigi mian plumon, kvankam mi konscias, ke la temo ne estas tute elĉerpita. Ĝis alia fojo!

Kun demokrateca saluto de vîa

E. L.

formojn al: *A. Veen*, Hondiusstraat 4, *Amsterdam-W.* (SAT-ano 13 606)

De Dortmund al Ŝtutgart.

Okaze de la Kongreso estos havebla *aŭtomobilo*, se partoprenos 50 personoj. La prezo estas por persono po 12 mk. (tien k reen). Interesatoj provizore anoncu sin jam nun. Detaloj sekvos ĝustatempe. — *A. v. d. Heid*, Junggesellenstr. 9, *Dortmund.*

12-a SAT-Kongreso en Ŝtutgart. 6.-11. aŭgusto 1932.

Malgraŭ la terura senlaboreca krizo, kiu suferigas tiom da Gek-doj; malgraŭ la insidoj, al kiuj devis fronti nia Asocio; malgraŭ la raboj, kies viktimo ĝi estis; — malgraŭ ĉio SAT tamen ne mortis k ĝia XII-a Kongreso estu brila pruvo pri tio.

Malgraŭ la nigra nacieca epidemio, kiu frenezigas tiom da homoj, SAT flirtigas daŭre firme k alte sian sennaciecan standardon; malgraŭ la faŝisma ondo, kiu minacas superakvigi ĉion laboristan en kapitalistaj landoj, SAT restas kvazaŭ insulo, sur kiun rifuĝas la saĝo k la prudento. Nia Kongreso montru, ke ne estas elradikigeblaj la racio, la liberpensemo k la ribelemo el ĉiuj laboristaj cerboj k koroj. Malgraŭ baroj k malhelpoj SAT eltenos, kreskos k neŝanceliĝe, persiste daŭrigos sian laboron por la interkomprenigo de la laboristoj el ĉiuj mondpartoj.

Streĉu ĉiujn fortojn k venu al Ŝtutgart por montri al la ĉiuspeca reakciularo, ke vi ne rezignas la batalon. Ne prokrastu, Gek-doj, sendi vian aliĝon. Ni faras niaflanke ĉion eblan por ke vi estu gasteme akceptataj. Via ĉeesto en nia urbo estu bela manifestacio de sennacieca, klasbatala solidaro.

3-a komuniko.

Kongresaliĝoj: Denove ni atentigas la Gek-dojn, ke pliaj aliĝiloj por la kongreso estas haveblaj ĉe *K-do W. Neumann, Stuttgart, Vogelsangstr. 66. Tien* ankaŭ adresu informpetojn. Ni petas disdoni la aliĝilojn inter aspirantaj membroj k ankaŭ inter kurspartoprenantoj. *Ne-SAT-anoj* povos partopreni la kongreson kiel gastoj. Tamen pri loĝejoj privataj k senkostaj ni ankoraŭ ne garantias. La aliĝojn ni publikigos en „S-ulo“ nur, kiam ni ricevis la kotizon. Al ĉiuj, kiuj pagis ĝis nun, ni forsendos post kelkaj tagoj la kongreskartojn.

Kongresejo: La kongreso okazos en „*Saalbau Wulle*“ (Salbaŭ Vule). Ni sukcesis lui en la centro de l'urbo sufiĉe imponan kongresejon, konsistantan el du salonoj k kelkaj konferenc-ĉambroj.

Loĝejoj: Por junuloj ni trovis tranoktejon en loka junulara hejmo. Junuloj, kiuj ankoraŭ ne havas 20 jarojn, pagos 35, la aliaj 70 pfenigojn. Estas klare, ke ni disponigos unue privatajn loĝejojn al tiuj Gek-doj, kiuj jam nun anoncas sin.

Fakkunsidoj: Estas dezirinde, ke la gvidontoj de fak- k frakcikunsidoj baldaŭ anoncu la okazigon de tiaj aranĝoj, por ke ni post kelka tempo povu fiksi la datojn k diskonigi la ĝeneralan programon de l'kongreso.

Ekspozicio: *Ĉiuj Gek-doj estas petataj, sendi al ni materialon por publika esp-ekspozicio. Precipe ni alvokas la gazetservantojn, ekspedi al ni gazetojn, kiuj enhavas per-esp-ajn laboraĵojn, kiuj bonege pruvos la utilon de esp-o en la servo de l'proleta movado.*

Veturprezoj: Ni ne publikigos la koncernajn nombrojn pro inflacio en diversaj landoj. La Gek-doj ja povos facile sciiĝi la veturprezojn ĉe la fervojstacioj.

Pluaj komunikoj pri pasport-, vizaferoj ktp. sekvos. *O.K.K.*

Junular-tendaro:

Mi petas la Gek-dojn, kiuj volas partopreni la jun.-tendaron, sin anonci *nepre ĝis 10. 7.* Por bone prepari ĉion, mi nepre bezonas iom da tempo k anoncojn alvenontajn pli poste mi devas lasi nekonsiderataj.

Vetig, Gelnhausen, (Germ.)

Nederlandanoj, nepre atentu!

Por viziti la XII-an SAT-kongreson, ni aranĝos vojaĝon per aŭtobuso. La prezo por partopreni tiun vojaĝon estas 25 guld. (tien k reen). Petu in-

EL LA ADMINISTREJO.

Rilate la pagmanieron de la aktiva jarkotizo ni devas konstati malklaron. Por eviti malagrablaĵojn ni volas per ĉi tiuj linioj klarigi la aferon.

Laŭstatute ĉiu aktiva membro en SAT devas esti membro-abonanto. Konsiderante unuflanke la konsiston de nia membraro k aliflanke la ekonomian mizeron inter la laboristaro tutmonda ni konkludis, ke la partopago de l' aktiva membrokotizo estas bonvena komplezo al la K-doj k tiel krome la Asocio povus konservi kiel eble plej grandan kvanton el la aktiva membraro. Certe ĉi tiu aranĝo estas salutinda ambaŭflanke, se la aktiva kotizo estas pagata ekde komenco de la jaro. Sed, se la novaliĝo aŭ realiĝo okazas *dum* la jaro, ekz. en ĝia dua duono, tiam en la kapoj de multaj aktivaj membroj estiĝas konfuzo. Tiel iu K-do pagas en aprilo, alia en julio, alia en oktobro k ĉiuj tri partopagas. Ni montru per tri ekzemploj, kiel malprofitas la Asocio ĉe malĝustaj pagoj, citante laŭ la germana tarifo.

1-a kazo. — Iu komencas pagi la aktivan kotizon en aprilo. Li kvazaŭ estas aktiva membro dum trikvarona jaro k pagas 6 mk.g., t.e. por 3/4 jarabono kiel aktiva membro 4.50 mk.g. k 1.50 mk.g. kiel jaran kotizon.

2-a kazo. — Tiu, kiu komencas pagi nur en julio, estas aktiva membro dum nur duonna jaro k pagas laŭ tarifo 4 mk.g., t.e. por 1/2 jarobono kiel aktiva membro 3 mk.g. k por la kotizo 1 mk.g.

3-a kazo. — Iu komencas pagi en oktobro la aktivan kotizon por kvaronjaro k pagas laŭ tarifo 2 mk.g., t.e. por 1/4 jarabono kiel aktiva membro 1.50 mk.g. k por la kotizo —.50 mk.g.

Jen la ĥaoso: malĝustaj partopagoj, kiuj montras, ke oni miskomprenas la partopagan sistemon. La aktiva jarkotizo konsistas ja el du partoj: a) la ĝenerala kotizo, — por Germanio 2 mk.g. k b) la jarabono al la oficiala organo, „S-ulo“, — por Germanio 6 mk.g. (por membroj). Do, sume la aktiva kotizo dum la jaro estas 8 mk.g. Por faciligi la pagon de tiu sumo, ni aranĝis la partopagojn, kiujn ni ankaŭ kvitancas per apartaj kotizmarkoj. Sed ĉe tiuj membroj aktivaj, kiuj ne aliĝas komence de la jaro, la afero estas alia. Ankaŭ *ili* povas pagi poparte, sed la Asocio nur povas doni al ili la jarlibron, se ili efektive plenpagis la ĝe-

neralan kotizon, nome 2 mk.g. por aktivaj membroj. Ĉe membroj, kiuj aliĝis komence de la jaro, ni faris escepton k sendis la jarlibron, se ili pagis almenaŭ la duonon de la tutjara, aktiva kotizo por 1932. Ni esperu, ke ĉi tiuj membroj restos fidelaj al SAT dum la tuta jaro.

Ni klarigu plue, ke 3/4 de la aktiva kotizo estas skribataj al konto „S-ulo" k la alia 1/4 al konto „Kotizo", kiu siaflanke entenas la elspezojn por jarlibro, referendumo k la ceterajn adm. kostojn. Sekve la Asocio povas bone funkcii k plenumi la taskojn nur, se la aktiva membraro ankaŭ siaflanke pagas la *kompletan* kotizon, t.e. en Germanio 2 mk.g. Sekve ni citu denove 3 ekzemplojn, kiel modelajn:

1-a kazo: — Iu repagas sian aktivan kotizon en aprilo k ĉar la unua kvaronjaro jam pasis k li ne deziras postliveron de la aperintaj gazetoj, li pagas ankoraŭ jenan sumon: ĝenerala kotizo = 2 mk.g., plus 3/4 jarabono al „S-ulo" (kiel aktiva membro) = 4.50 mk.g., sume do 6.50 mk.g. (anst. 8 mk.)

2-a kazo. — Iu repagas sian aktivan jarkotizon en julio k deziras esti aktiva membro ekde julio, sekve li devas pagi: ĝeneralan kotizon, = 2 mk.g., plus 1/2 jarabonon al „S-ulo" = 3 mk.g., sume do 5 mk.g.

3-a kazo. — Iu repagas sian kotizon aŭ novaliĝas en oktobro kiel aktiva membro, li devas pagi: ĝeneralan kotizon = 2 mk.g., plus 1/4 jarabonon al „S-ulo" 1.50 mk.g., sume do 3.50 mk.g. — Kiu ne plu vidas utilon por si en ĉi tiu aliĝmaniero dum la *lasta* kvaronjaro kiel aktiva membro, tiu abonu nur al „S-ulo" dum la lasta kvaronjaro k aliĝu kiel aktiva membro por la sekvonta jaro.

Al kelkaj el niaj K-doj ni rekomendas tre atente legi „S-ulo"n, por ke oni ne miskomprenu la decidojn de la Direkcio. En la n-o 385 klare estas skribite pri la apermaniero de „LNE". nome ke ankaŭ ricevas ĝin aŭtomate la „S-ulo"-abonantoj, sed . . . multaj K-doj skribis, „kie restas la n-o 386", k demandis, kial ili ricevis anstataŭe „LNE"! Iu malnova SAT-ano eĉ resendis „LNE" kun la rimarko, ke li ne abonis ĝin! Certe li nur miskomprenis la aranĝon.

Ankoraŭ ofte okazas, ke K-doj sendas monon al la Adm., sed ne citas la celon de sia pago; ni sekve nur povas skribi al konto tiujn sumojn. Vi plirapidigas la prilaboron de via mendo, se vi koncize klarigas la celon de l' monsendo. *Adm.*

Mihajloviĉ Trojko la trompulo, pri kiu ni avertis en la lasta n-o, posedas laŭ sciigo de K-do Sämann (13 371) hungaran pasporton je la nomo *F. Fürst* (ricevitan en Francio). Do estu ree avertitaj kontraŭ tiu persono, kiu eble provos de nun trompi sub la nomo „Fürst"!

Ĉe la Laboristaj Esperanto-Asocioj.

La 17-a Kongreso de la Nederl. Federacio de Lab. Esperantistoj.

La 17-an de aprilo okazis en la „Ovohalo" en Apeldoorn la 17-a Kongreso de F.L.E. (Federacio de Lab. Espistoj en la regiono de la ned. lingvo). La kongreson ĉeestis ĉ. 500 personoj (pasintjare 300). Dum la antaŭa kongreso la Fed. havis 789 membrojn en 38 sekcioj. Nun ĝi havas 1280 en 53 sekcioj. La tuta membronombro (inkluz. simpatiantaj membroj) nun estas 1650. Kune la sekcioj havas pli ol 2000 lernantojn k ĉi-jare la Feder. en kunlaboro kun la Instituto por Lab. Radio-Asocio V.A.R.A. aranĝis radio-esp. kurson, al kiu partoprenas 650 personoj. Ankaŭ estas starigita libroservo, kiu montriĝis kiel granda sukceso; la rilatoj kun SAT estas bonaj.

Laŭ propono de la estraro la kongreso pritraktis samtempe kun la jar-raporto la proponon pri eksigo de sekcio Amsterdam IV, kiu agis kontraŭstatute, subtenante la agadon de la N.U.K. (Nederl. Unuiga Komitato). Ĉi tiu komitato eldonas opozician gazeton „Peresperantisto", kies redaktoro estas membro de la eksigota sekcio. Post longa diskuto estis proponata jena rezolucio, kiu per 1 035 voĉoj por k 148 kontraŭ estis akceptata:

„La 17-a Kongreso de la F.L.E. en la reg. de la ned. lingvo, aŭdinte la opinion pri la organizaj aferoj en la lab. esp. movado, *konstatas*, ke la agado de diversaj anoj malhelpas la propagandon por esp-o en la lab. movado, — ke tiuj anoj de la Fed. formas komitaton por la unueco en la lab. esp. movado nomata N.U.K., — ke tia komitato estas superflua pro tio ke unueco ekzistas sur la bazo de la Fed. starpunkto regulita en la statuta paragrafo 2-a; — ke ĝuste tiu komitato N.U.K. endanĝerigas la Fed. vivon k propagandon, do anstataŭ ke restas la unueco, la unueco estus for,

esprimas, ke la maniero, laŭ kiu agas tiu komitato kontraŭ la Fed. k ĝia estraro, estas malkamaradeca k plena de malamikeco,

opinias, ke kunlaboro kun tiaj uloj, kiaj nur esprimas sin kalumniante, ne estas ebla,

opinias plie, ke la gvidlinioj de la Fed. estas ĝustaj k devas resti la samaj,

decidas, ke estas nedezirinde ŝanĝi la principan starpunkton de la Fed., ke ne estas tolereble agadi kontraŭ la de nia Fed. akceptita *konvencio* kun SAT, ke estas en la intereso de la lab. esp. movado, ke nia Fed. pli k pli agu *por SAT* k kontraŭ starigota Internacio (kiu baldaŭ estus sekvata de alia Internacio),

deklaras, ke samtempa membreco al nia Fed. k la celata Internacio ne povas esti akceptata, ĉar tiu Internacio unue celas detrui SAT-on, sekve la Fed. ankaŭ ne povas akcepti en siaj vicoj tiujn personojn, kiuj aliĝis al N.U.K."

Plue la diversaj raportoj estis aprobataj, dum el raporto de komitato por organiza strukturo montriĝis, ke ĝi rekomendas la nunan federacian organizformon. La proponoj pri ŝanĝoj en la regularo estis transdonataj al komisiono, kiu ekzamenos la tutan regularon. La proponon de unu Amsterdama sekcio, ke policanoj ne plu povas esti anoj de la Fed., kiu pasintjare ne estis pritraktata, la kongreso nun pritraktis. Per 961 voĉoj kontraŭ k 119 voĉoj por, la propono estis malakceptata. Sindetenis 60.

La buĝeto estis unuanime aprobata. La tuta Fed.-estraro estas reelektita. La venonta kongreso okazos en Amsterdam k la postsekvonta en Antverpeno. *Raportis 16 599.*

Ni ricevis jenan leteron:

Lisbono, la 31-an de marto 1932.
Al Sennacieca Asocio Tutmonda
Parizo.

Karaj Kamaradoj!

„Ĝoje ni komunikas al vi la fondiĝon de la **Laborista Esperantista Societo ‚Antaŭen'**, kiu celas disvastigi esp-on inter la laboristaro, precipe tiu loĝanta en la kvara urbkvartalo.

Samtempe la administra komitato de tiu ĉi societo salutas la SAT-direkcion k la tutan SAT-anaron.

Sennaciece via
Laborista Esperantista Societo ‚Antaŭen'.
La korespondanta sekretario."

Komuniko de Socialista Frakcio el SAT- k LEA-anoj.

Sekr. Ernjo F. Klatil,
Amsterdam-Z, Hectorstr. 4, I. Nederlando.

Estas ĉiam ankoraŭ multaj soc. SAT- k LEA-anoj, kiuj ne anoncis sin al la SF, ĉar ili opinias, ke ili devos pagi novan kotizon. Ni tial substrekas denove, ke neniu, kiu sin ĉe la SF anoncas kiel soc. esp-isto, estas devigata pagi kotizon. Sed niaj Gek-doj tamen komprenu, ke por povi efike propagandi en niaj rondoj, ni devas scii laŭeble veran nombron de la soc. esp-istaro. Ĝis nun al la SF anoncis sin 1330 soc. esp-istoj. Ke tio ne estas ĉiuj, estas klare. Ni komencis aranĝon de sliparo pri soc. gazetaro, organizoj landaj k internaciaj, kiuj subtenas, favoras, rekomendas, helpas finance aŭ morale la lab. esp. movadon, aŭ praktike uzas esp-on. Ĝis nun ni povis noti 86 soc. gazetojn ĉiulandajn k 30 landajn k internaciajn organizojn. Laŭ nia opinio tio ne estas ĉiuj. Ni tial petas denove, ke ĉiuj kunhelpu por ricevi klaran superrigardon.

Sed ni devas ankaŭ en ĉiuj niaj organizoj labori, por ke estu akceptataj

favoraj proponoj al esp-o k ke oni ne forgesu, la jam akceptitajn proponojn laŭorde plenumi. Ĉar decidoj, kiuj nur staras sur la papero, ne helpas al la movado. — Al 16 lab. soc. intern. organizoj ni sendis leterojn, petante informon pri ilia sinteno k eventuala apliko k spertoj koncerne esp-on. La ricevitajn respondojn ni konigos.

Ni atentigas, ke al la venonta kunsido de SF dum la SAT-kongreso en Ŝtutgart la K-doj devos prezenti landajn raportojn, laŭ decido en Amsterdam. La Gek-doj do preparu sin aŭ sendu la raportojn al la sekretariejo ĝis plej malfrue 31. VII. La venonta cirkulero de SF aperos proks. komence de julio; proponoj, pritraktotaj dum la SF-kunsido en Ŝtutgart nepre devas esti antaŭ la 30. VI. ĉe la sekretariejo, por ke ili povu esti konigataj per la cirkulero. Gek-doj, kunlaboru ĉiuj, por ke niaj aferoj progresu bone!

RECENZEJO

Duope ricevitajn verkojn ni recenzas, unuope ricevitajn ni nur mencias.

Ad. Ferrière: Estonta Eduko.

Alvoko al gepatroj k eduk-estraroj. Trad. *H. Danneil.* Universala Esp-Asocio, Genève. 72 pĝ. Form. 11×16,5. Prezo ne indikita.

Serioza, interesa traktaĵo, kiu elmontras la mankojn de la nunaj lernejo k eduka sistemo k kulminas en la alvoko al gepatroj k instruistoj transformi la lernejon en senantaŭjuĝan edukejon, kie la infano povas disvolvi nature k libere sian individuan personecon, en intima kontakto kun pli aĝaj infanoj k instruistoj. Multe kulpas la gepatroj, k en tio kuŝas la malfacila tasko de l'instruistaro: kunlaborigi, eduki la gepatrojn ... k ne nur la infanojn. Necesas adaptado de l'lernejaj programoj al la evolustato de l'infano (en biologia k psikologia rilatoj).

La traduko estas ĝenerale bone farita, tamen kelkaj vortoj estas erare uzataj: *reakcio* (anst. *reago*), *marŝi* (anst. *funkcii*), *klaso* (anst. *leciono*), *falsigi* (anst. *falsi*), *vekigi* (anst. *veki*), *komenci* (anst. *-iĝi*), *klininta* (anst. *-ita* aŭ *-iĝinta*) k sim. Ni rekomendas la libron al ĉiuj, kiuj okupas sin pri edukaj problemoj.

N. B.

MEMORNOTO

Pri 12. SAT-Kongreso notis:

Geislinger Allg. Anzeiger, 19. 3., *Arbeiter-Tribüne*, Stuttg., 2. 4.

Menciis SAT:

Le Réveil Ouvrier, Nancy, 20. 4.

RADIO-PROGRAMO:

19. majo:
17.45—18.15: Alpes-Grenoble, 569 m, parolado (same 26. 5.)
22.05—22.30: Leningrad, 1000 m, informoj (same 22., 25. 5.)

20. majo:
23.00—23.30: Minsk, 117,3 m, parolado (same 23., 27. 5.)

21. majo:
20.15—20.30: Lyon-la-Doua, 466 m, parolado (same 28. 5.)

22. majo:
9.10— 9.35: Hilversum, 298 m, lab. kurso (same 29. 5.)

KORESPONDADO

Unu enpreso, simpla trilinia anonceto kostas 0,80 mk. g., ĉiu plia linio 0,50 mk. g. — Grandaj anoncoj kun kadro: po kv. cm. kostas 0,20 mk. g. Ni nur akceptas anoncojn kun samtempa pago. L=letero, PK=poŝtkartoj, PI=poŝtkartoj ilustritaj, PM=poŝtmarkoj, bfl.=poŝtmarko sur bildflanko, kĉl.=kun ĉiuj landoj, esp-aĵo=esperantaĵo.

AŬSTRIO

K-do Franz Mittermaier, Wr. Reichsstr. 2, *Linz/Donaŭ*, kĉl.

BELGIO

K-dino Jeanne de Meulder, Dublinstr. 40, *Antwerpen*, kun Gek-doj, kiuj bone konas la lingvon, kĉl.

BRITIO

K-dino *M. Shanley*, 21, Sumer St., *Nelson E. Lanc.*, dez. koresp. kĉl. Gek-doj. Resp. garantiata.

FRANCIO

K-do *Gangnon* Marcel, 76, rue de la République, *Elbeuf* (S. Inf.), prefere kun K-dinoj en Sovetio, p.ĉ.t.

GERMANIO

Grupo Steinigtwolmsdorf koresp. kĉl, pri ĉ. temoj. Adr.; Fritz Berger, pentristo, *Steinigtwolmsdorf b. Neukirch/Sa.*

En nian grupon venis gelern. de kursfiniĝo, pro tio ni aranĝos la 1. junio intern. letervesperon k serĉas gekoresp-antojn. Ni certe resp. Adr.: P. Kempe, Friedrich Ebert Str. 4, *Niedersedlitz/Dresden.*

K-dino Elsbeth Eifler (12-jara), Adrianistr. 17, *Bochum-Werne*, kun geknaboj el ĉ. landoj.

SEA-grupmembroj de Mannheim koresp. kĉl, pri ĉ. temoj. Skribu al: K-do Karl Roth, Friedhofstr. 5, *Mannheim-Neckaraŭ.*

NEDERLANDO

Grupo de 40 studintoj k grupo de 15 fervojistoj serĉas gekoresp-antojn. Resp. gar. Sendu PK, PI al K-do E. Polak, Zeedyk 107/II, *Amsterdam—C.*

K-do C. Ploeger, Spoortstraat 988, *Assendelft*, kĉl, L, PK, PI, ankaŭ pri fakmovado.

PORTUGALIO

K-do L. Zinner, Rua Joaquim Casimiro, 20-4-o D., *Lisboa*, L, pri interesaj temoj.

SOVETIO

K-do *N. N. Ŝaŝkin*, str. 1. majo, d. n-o 26, poste restante, *Moskvo*, dez. kor. k interŝ. ĵurn., librojn ktp (ĉe sendo informi per PI; ĉe informdez. aldoni PM).

K-do *I. V. Riĵenko*, instruisto 25-j., kor. kĉl pri ĉt, precipe pri kulturo, vivmaniero. *Aĥtirka*, Aĥtirskij raj., selo Dovĵik.

K-do *V. S. Stanjkov*, Okt. ĵ. d. 2 Sadovaja ul. 5, *St. Kalinin*, kor. kĉl pri serioz. temoj.

K-dino *A. Zeleznickaja*, Jovo-Basmannaja 10, kv. 82, *Moskvo*, pri lernejaj aferoj kun gelernantoj.

K-do *M. Tudorovskij*, inĝeniero-konstruisto raciigisto, P. K. 15, *Ufa*, pri ĉt., precipe pri konstruado k muziko.

K-do *A. Sidorov*, Sredne-Smolenskaja ul. 28, *Voroneĵ*, petas gelaborulojn ĉiul. resp. al demandoj: Kion vi faros, se imper. landoj proklamos militon kontraŭ Sov.? Viaj ĝen. konsideroj pri Sovetio antaŭ ĝia 15-a datreveno. La materialo estos utiligata por gazetaro k evtl. eldono de rusl. broŝ.

Ni ricevis jenan sciigon:

„Moskvo, 20. 4. 32. — Kara K-do. Responde al mia anonco en --S-ulo“ n-o 384 mi ricevis pli ol 60 proponojn el ĉiuj landoj. Ne povante tuj k komplete respondi al ĉiuj (tio okupus ĉ. du monatojn) mi sincere petas pardonon de ĉiuj pro mia prokrasto. Tamen mi respondos, ĉar tio estas unu el la elementaj devoj de KIFI-ano. Krome adresoj viaj estos transdonitaj al aliaj K-doj sovetiaj. Kun revolucia saluto — *Kovalenko (Bolŝevik).*“

USONO

Adresŝanĝo. — Benjamin Auerbach, 1956 Crotona Parkway, Bronx, *New York, N.Y.*, telefono Fordham 7-0801.

Gekamaradoj! Atentu!

La lab. organizoj (partiaj, sportaj k kulturaj) de nia distrikto aranĝos la 29-an de majo ĉe la naturamika kabano sur Waxeneck grandan renkontiĝon k gimnastfeston. Ĝin partoprenos ankaŭ ni esp-istoj por manifestacii por nia ideo. Sendu salutleterojn de esp. grupoj, peru salutojn de socialistaj organizoj. De ĉiu lando ni ricevu minimume 1 leteron. Rekompencon laŭ deziro! Helpu al ni varbi por nia ideo! Ĉiujn skribaĵojn sendu al: K-do Hans Butter, *Berndorf IV.*, Veitsaŭ 152 (ALLE-grupo Berndorf), Aŭstrio.

ENHAVO

Presejo Oscar Wettig, Gelnhausen (Germanio)

ekspertis dolore mian nepovon skribi. Amikosamlaborejano kondukis min en lernejon, en kiu oni senpage povas lerni. Mi restis en Barcelono kvar jarojn k poste forlasis ĝin pro laborŝanĝo k ekloĝis en Sabadell. En tiu industria urbo mi amikiĝis kun aro da ekskursemuloj, k mi ĉiudimanĉe ekskursas kun ili tra la montoj aŭ tra loĝataj regionoj.

Dum unu el niaj ekskursoj ni venis al la urbo Manresa k mi aŭdis tie unuafoje paroli esperanton. Sed mi ne komprenis, kio estas esperanto. En kunveno, kiu okazis la 18-an de junio 1929, mi denove aŭdis paroli esperante, k tiam mi demandis pri ĝi. Mi ricevis tuj informojn pri la lingvo k ĝia grava signifo por la tuta mondo, sed bedaŭrinde havis tiam multajn malhelpojn por ĝin lerni.

La 15-an de oktobro 1929 mi eksciis, ke la Aplec-a esperantista grupo malfermas kurson por komencantoj sub la gvidado de la inteligenta profesoro K-do Blej. Mi tuj partoprenis en tiu kurso k eklernis la lingvon. Ĉeestis 11 lernantoj, el kiuj restis ĝis la fino 6. Por mi estis malgraŭ la bona instruanto malfacile sekvi la kurson, pro la diferencoj inter la esperanta k hispana gramatikoj, k ĉar entute mi ne bone komprenis gramatikajn aferojn.

Kursfine mi ekkomencis korespondadi kun eksterlandaj K-doj. Granda estis mia ĝuo, kiam mi ricevis la unuan esperantan leteron. Tiam ekvidiĝis al mi plene la utilo de esperanto k la merito de ĝia majstra kreinto d-ro Zamenhof. Laŭ anonco en *Sennaciulo* mi ricevis 57 leterojn k poŝtkartojn el diversaj landoj. Dank' al tiu korespondado mi pli rapide ellernis esperanton. Mi volas ĉi-loke dankegi al miaj korespondantoj pro ilia toleremo rilate miajn lingvajn erarojn k ioman malkompreneblon de miaj skribaĵoj.

Nun mi amas esperanton kiel mian vivon. Morgaŭ ĝi unuigos la terglobon k forigos la landlimojn k faros unu solan rondon el la homoj en la tuta mondo. Ĝi atingas ĉiujn, same la riĉajn kiel la malriĉajn homojn. La Egaleco estas ĝia celo. Vivu esperanto!

Esteban Casacuberto (16 407).

POR NIA DISTRO:

Solvoj el la antaŭa n-o:

Ŝerc-enigmoj: 1. Estis 7 gefratoj, 4 knaboj k 3 knabinoj. 2. Por ke li ne veturu en la Ruĝan maron anstataŭ en la Nigran. 3. Ĉar ĝi deziras esti sur la alia stratflanko. 4. La eĥo. 5. Kiam grandaj ne estas haveblaj.

S	A	N	Ĥ	A	J	A	N	O
A	R	E	O	P	A	G	■	G
R	■	T	R	I	■	■	V	I
A	T	■	■	■	A	G	A	V
D	R	O	M	E	D	A	R	■
■	I	K	O	N	■	R	■	L
■	B	U	T	■	D	O	R	A
K	U	L	O	■	O	N	I	■
S	T	A	R	T	■	O	D	O

Liter-enigmo.

Al ĉiu cifero respondas difinita litero. Ĉiuj vortoj estas substantivoj, kies finaĵo ne estas indikita. Post eltrovo de ĉiuj vortoj en la horizontalaj vicoj la unua *vertikala* vico montras al vi ion, kio hodiaŭ mankas al la mondo.

1 2 3 9 10 8 7	geografia termino.
2 8 7 9 5	submara vivaĵo.
3 9 7 6 4 5	necesa en la mano de propagandisto.
4 11 3 4 10	afabla peto.
5 4 6 7 9 7	biblioteko.
4 7 8 11 4	moka esprimmaniero.
6 9 8 6 9 6	tropika kreskaĵo.
7 8 2 8 2	arkitektura stilo.
8 3 9 5	ovsimilaĵo.

Ŝercenigmoj por trovemaj infanoj.

1. Kial aspektas la luno tiel pale?
2. Kiam la anasidoj komencas naĝi?
3. Kiu ringo ne estas ronda?
4. Kiu monato estas la plej mallonga?

Humoro

La kapo forgesita.

Iu volis foje fari viziton al iu grandsinjoro. Ĉi tiu ĝuste rigardis el la fenestro, kiam la vizitanto eniris. Sed la servisto diris malgraŭ tio, ke lia mastro ne estas hejme.

– Tre bone, amiko mia; diru tiam al via mastro, ke mi estis ĉi tie k ke estonte, kiam li eliros, li bone faros ne lasi sian kapon en la domo. *H. B.*

Neutila invento.

– Sinjoro kontraktisto, mi havas elpensaĵon por malplenigi vian teatron dum tempo de kvin minutoj.

– Ĉu vi ne povus elpensi ion por plenigi ĝin dum duona horo? *16 695.*

Granda eraro.

– Ĉu vi ne scias, ke lastan nokton eniris rabisto ĉe mi?

– Kaj ĉu li ŝtelis ion?

– Ne, ĉar mia edzino kredis, ke estas mi, kiu revenis ebria, – k nun li estas en hospitalo. *16 695.*

7-a JARO. N-o 5 MONATA ALDONO AL SENNACIULO 15. V. 1932

La Lernanto

REDAKTEJO: 14, av. de Corbéra, Paris XII-e :: ADMINISTREJO: Kolmstrato 1, Leipzig O 27

FRUKTOJ DE L'KORESPONDADO.

La sekvantan interesan korespondadon havis 14-jara germana knabo kun sovetia K-do:

Al Sovetio. Treptov, 20. IX. 1931.

Kara Kamarado!

De mia instruisto, K-do W., mi ricevis vian adreson. Bonvolu do respondi al mi kelkajn demandojn. La germana burĝa gazetaro asertas, ke la sovetia militistaro estas la plej forta en la mondo. Oni diras, ke Sovetio estas kulpa, se la malarmado ne progresas. Diru tial al mi, ĉu la sovetia armeo estas tiel forta k tiel granda kiel antaŭ la milito la cara armeo? Ĉu la militservo estas libervola aŭ ĉu ĉiu juna, sana viro devas fariĝi soldato? Ĉu estas vere, ke eĉ la virinoj lernas la militservon? Tion oni legas en niaj gazetoj.

Ruĝarmeano sur prospekto pri loterio de l'aviado.

Kun kamaradaj salutoj
via dankema *Henriko L.*

El Sovetio. Aŝĥabad, 2. XII. 1931.

Kara juna amiko Henriko!

Jes, en USSR estas deviga soldatservo por junuloj. Ankaŭ estas vere, ke la virinoj lernas la militservon. Tamen ekzistas granda diferenco inter la antaŭrevolucia armeo k la ruĝa armeo. La cara armeo, kiel ankaŭ la nunaj armeoj en la kapitalistaj landoj, konsistas el dungitoj. Kiun k kion devas defendi kapitalistaj armeoj? Ili defendas la kapitalistojn k iliajn havaĵojn. Kontraŭ kiu defendas la kapitalistaj armeoj la kapitalistojn k ilian havaĵon? Kontraŭ la mizerigita popolo, kontraŭ la sklavigitaj kolonianoj. Jen kelkaj ekzemploj. Kial la francoj okupis la Rur (Ruhr)- k Sar (Saar)-teritorion? Ĉu por defendi la malfortan francan popolon kontraŭ la sensangigitaj germanoj? Kial Japanio okupas Manĉurion? Ĉu por defendi la „malfeliĉetan" japanan popolon kontraŭ la „fortegaj" ĉinoj? Kial la armeoj de la „Entento" helpis al rusaj blankuloj okupi Kaŭkazion k Ukrainion? Ĉu por defendi la rusan popolon kontraŭ la bolŝevikoj? Dum tiuj okupadoj estas mortigitaj milojkcentmiloj da homoj. Ĉu tiuj fiagoj ankaŭ estas faritaj por la helpo al la defenditaj popoloj? Ne, tute ne. En la Rur- k Sar-teritorio estas la karbo, en Kaŭkazo — nafto, en Ukrainio k Manĉurio aliaj riĉaĵoj, kiujn volas engluti la kapitalistoj. La „defendo" k similaj belaj vortoj estas nur preteksto por la rabado. Nu, por rabi la najbarajn popolojn k la koloniojn, oni bezonas dungitaron (armeon). Sed la kapitalistoj ja ne povas (k ne volas) diri malkaŝe k honeste la kialon, instiganta ilin pliigi la armadon. Tial ili ĉiuj krias, ke la ruĝa armeo

estas la kaŭzo malebliganta la malarmadon. Ĉu vere? USSR jam delonge k ĉiufoje proponas tute forigi la armeojn. Kial la kapitalistoj ĝis nun prokrastas la pridiskuton de tiu problemo? Ĉar ili bone scias, ke ili per tio malhavos la ilon por humiligi la propran laboristaron k la subigitajn kolonianojn.

Eble via patro aŭ frato partoprenis la mondmiliton, batalis „por imperiestro k patrolando“, k kion li ricevis? Ĉu ili estas feliĉaj rajti partopreni honore la riparpagojn? Sed la sovetia popolaro bone scias, kion ĝi defendas. Ĝi defendas sin mem, por ne esti denove sklavoj ĉe la fabrikposedantoj k bienuloj, por ne pagi la kostojn de la milito, kiun iniciatis la kapitalistoj.

Tial, se vi demandas, ĉu granda estas la ruĝa armeo, mi respondas: Jes, tre forta, ĉar ĉiu el la sovetianoj konscias, kion sekvigus la revenko de l' kapitalismo en USSR. Se mankos armiloj, sufiĉos forkegoj. Ĉu vi nun scias la diferencon inter konscia batalantaro k dungita soldato, kiu batalas sencele?

Via amiko k K-do J.

Mi iras al kurso . . .

Ĉapitro dua.

Dimanĉo. — Vokite al la urbo Sa... por malfermi kurson, mi ekveturas vagonare kun teko (aktujo) plenega de ekspoziciaĵoj k lernolibroj. Mi veturas tien la unuan fojon, sekve ne konas la linion. En la urbo So..., lasta stacio antaŭ Sa..., mi devas ŝanĝi la trajnon. Mi do iras ĝuste al trajno sur relparo kun montrilo „Sa...“ Mi trovas sidlokon k atendas la pluveturon. Sed mire mi konstatas, ke la trajno ekmoviĝas en kontraŭan direkton. Nu, mi pensis, ke ĝi poste certe devos turniĝi miacelen. Sed iom post iom mi rekonas pejzaĝon jam viditan venante. Kaj miaj haroj hirtiĝis, ĉar mi ekkomprenis, ke mi reveturas. Kiel eble plej naivmiene mi demandas kampulon, kiom distancas Sa... de So... Li rigardas min kiel senspritulon k diras milde: La trajno tute ne veturas al Sa..., sed al Ko. (Tio estas la loko, de kie mi venis.)

Ŝajnigante min tute ne tuŝita per tiu terura sciigo, mi pludemandas pri vojoj k vilaĝoj trapasendaj, se mi forlasus la trajnon ĉe la plej proksima stacio k irus piede. Li pli multe ekmiras, sed diras ĉion precize. Aldone li tamen opinias: „Sed vi ne trovos la vojon!“ Kaj li ĵetas signifan rigardon eksteren, kie ĉio estas blankega pro neĝtavolo 30-centimetra. Mi tamen scias, ke mi trovos Sa..., ĉar mi *devas*.

Jen la stacio; mi adiaŭas dankante k ekiras plenforte. Tra vilaĝo k kampoj mi marŝegas. Vojmontriloj estas neĝkovritaj. Do, por certiĝi, mi devas purigi ilin. Ĉe iu krucvojo senmontrila, mi tamen konfuziĝas pri la direkto. Feliĉe mi aŭdas haksonojn el provizejo de etkampula dometo. Mi eniras. Tie junulo stultaspekta hakas lignon (dum la aliaj familianoj kredeble estas en preĝejo). Vidante min, li ekĉesas. Mi demandas: „Ĉu irante laŭ tiu direkto mi atingos Sa...?“ Konsciante la gravon de sia respondo, li, levante nazon k brakon, diras balbute: daŭ — re — rekte — an — taŭen —. Mi dankas. For en arbaron neniam jam surpaŝitan de homa piedo — depost la lasta neĝfalo (!). Vidiĝas nur postsignoj de leporoj, kapreoloj, perdrikoj k alia ĉasaĵo. Solena silento regas ĉi tie, en la fabriko de plej ozonhava aero.

Domaĝe, ke marŝegante mi ne povas ĝui ĉi ĉion sufiĉe. Fine malestas arbaro antaŭ mi. Interne ĝojegante, mi ekvidas nur neklare la siluetojn de urbo. Estas la loko de mia sopiro, Sa... Post demando mi trovas baldaŭ la kursejon, Popoldomon — nur unu horon tro malfrue! Ankoraŭ ĉeestis kursanoj. Tial la jam foririntaj tuj estis revenigataj k duonhoron poste, mi, balbutante ian senkulpigaĵon, komencas la kurson. — Sed ne pensu, ke ĝi fariĝis bona! Post kvar semajnoj la loka organiza gvidanto trompis min k aliajn pri mono k libroj, la anoj seninteresiĝis k la kurso ekdormis por neantaŭvidebla tempo.

5 320.

Fabelo de l'akvoj.

Tre strangan fabelon mi aŭdis.
Rivero montara ĝin plaŭdis.
Severe la homojn mallaŭdis
La akvoj per sia fabel'.

Nin miksas la homa azeno
Kun alkohola veneno,
Anstataŭ el pura baseno
Nin trinki je sia sanec'.

Anstataŭ la korpon purlavi,
Aliaj volas nin havi
Por sian animon eksavi
El ungoj de la pekem'.

Po gutoj ni falas sur Teron
Kaj formas baldaŭ riveron.
Per tio ni pruvas la veron,
Ke el eroj formiĝas amas'.

Se multaj malfortaj kuniĝas,
Amaso fortega kreiĝas,
Dum unuopulo perdiĝas
Estante eĉ vera gigant'.

Trankvile ni fluas k fluas ...
Kolere ni ofte ekbruas ...
Sovaĝe ni ĉion detruas,
Se io nin ĝenas sur voj'.

H. Weinhengst.

Samspeculoj.

Juĝisto: En via fabriko ĉiujare mortas kvarono el viaj laboristoj pro ftizo?

Fabrikestro: Jes, mi elkonstruis mian entreprenon ĝis grandega fabriko.

Juĝisto: La akra polvo malsanigas iliajn pulmojn? Kaj vi scias tion?

Fabrikestro: Jes, kie oni multe produktas, tie estas multe da polvo.

Juĝisto: Kaj ĉu nenio estas farebla kontraŭ tio?

Fabrikestro: Ne, ĉar la elspezoj per tio tro altiĝus.

Juĝisto: Sed viaj negocoj statas bone, ĉu ne?

Fabrikestro: Mi ne povas plendi. Pasintan jaron ni disdonis 20% da dividendo k krome ni pagis ½% al la orfoj.

Juĝisto: Ho, vi filantropo! Ĉu vi ne povus esti tiel afabla k vendi al mi du aŭ tri akciojn?

Trad. H. Garten.

La Striko.

Mia paĉjo strikas. Li laboras por la aliaj (najbaroj), li gajnas iom da mono; per ĝi panjo aĉetas viandon k terpomojn. Vespere, li por vespermanĝo havas tason da kafo, k ni ovojn.

Kiam mi rehejmiĝas, mi diras: „Panjo, manĝu ovojn, kiel ni, k paĉjo ankaŭ!" Tiuokaze panjo ĉirkaŭbrakas min k ŝi ploras.

Tiam panjo manĝas iomete da ovaĵo, kiel ni, k paĉjo ankaŭ. Post la manĝado mi prenas seĝon, mi eksidas antaŭ la pordo k staras kviete.

Verkis *Ŝerperel* (11-jara) el knaba lernejo en *Rube* (Roubaix, Norda Francio).

LINGVAJ NOTOJ.

Demandoj de K-do 5320:

1. Ĉu estas korekte prononci la diftongojn: aj, ej, oj plurmaniere? Tio estas, ke en iuj kombinoj oni prononcas ilin kiel diftongojn, do kiel unu sonon k en aliaj kombinoj, apartigante ties du literojn?

2. Kiel oni prononcu precize la diftongon eŭ?

3. Kiu estas la korekta prononco de la litero ĥ? Ĉu oni elpuŝu ĝin inter palato k langradiko kvazaŭ hundgrumblante, ĉu inter lango k buŝkavo, siblante kvazaŭ ansero?

4. Ĉu „rompi" estas nepre transitiva? En la „Plena Vortaro" ja estas ekzemploj montrantaj transitivecon, sed mankas la koncerna signo (tr).

Respondoj:

K-do 5320 estas germanlingvano, kiu ankaŭ scias pli malpli bone la francan lingvon. Sekve, se ni volus respondi nur al li, la afero estus relative simpla por doni klarigojn pri la demandoj rilataj prononcadon. Sed se oni volas klarigi ĝin por tutmonda legantaro, nur per esp-o, la afero iĝas multe pli malfacila. En „Kompleta Gramatiko k Vortfarado de Esp-o" (Fruictier-Grenkamp) oni trovas iom detalan pritrakton de la *fonetiko*, k ĝi estas rekomendinda al interesuloj[1].

Al la unua demando: tiuj diftongoj kompreneble devas prononciĝi ĉiam egalmaniere. Tamen estas evidente, ke per tio, ĉu sekvas al la diftongoj *vokalo* aŭ *konsonanto*, la prononco iomete modifiĝas, kio estas absolute natura k ne timinda aŭ kritikinda deflankiĝo de regulo. Tiel la „aj" iomete diference sonas en la vortoj „rajto, hajlo, ŝajno" ol en la vortoj „majo, kajero, gaja, kajuto", k same la „oj" en „fojno, kojno" iom aliel ol en „fojo, vojo, ĝojas" ktp., ĉar la „j" havas pli grandan ligan valoron starante inter du vokaloj, ol antaŭ konsonanto. Oni ĉiam devas atenti, ke la unua vokalo (a, e, o) donas la difinan sonnuancon al la diftongo, k ke la duonvokala j nur postsonas pli neakcentite (ĝi havas kvazaŭ nur la duonan valoron, laŭ sonforto, rilate al la antaŭirinta *vokalo*. Sekve „oj" ne *plene* identas kun la germana „äu, eu", kvankam oni trovas tiun aserton en multaj lernolibroj, ĉar la sono estas *proksimume* tia. Rilate al „ej" k „aj" estas same.

Al 2): Sama regulo kiel por la ceteraj diftongoj: Ĉefan sonvaloron havas la vokalo „e" k nur duonan valoron la postsonanta duonvokalo „ŭ". Sekve oni prononcas „Eŭropo" nek kiel „Ojropo" nek kiel la germanoj k francoj sian „ö" k „eu" en „Goethe", „Europo", sed „Europo", modifante la longan „e" per mallonga, malforta „u".

Al 3): Ni forlasu komparon kun hundgrumblado aŭ anserblekado, kiuj ambaŭ niaopinie havas nenion similan kun la prononco de „ĥ"! Oni prononcas kiel en la germanaj „ach, Bach, Dach" ktp, sed ne kiel en la germ. „nicht, Gesicht" ktp. Efektive tiu sono estas nur plifortigita „h". Oni scias, ke „h" estas malfacile elparolebla por „francoj, grekoj, hispanoj, araboj, rusoj" k. a., k ofte ilia provo perforte elbuŝigi ĝin, kondukas al la formado de la esperanta „ĥ". Tiu lasta litero estas „h", en kiun miksiĝas neplenformite la konsonanto „r" (oni komparu la sonproksimon ĉe la germanaj vortoj „dort" k „Docht"!).

Al 4): Mankas, certe neintencite, la signo (tr) en la „Plena Vortaro" ĉe „rompi". Sed certe tiu verbo havas ĉiam transitivan karakteron k por ĝin netransitivigi, oni devas krei la formon: „rompiĝi".

Pri ceteraj demandoj de l'sama K-do ni respondos en iu venonta n-o. *L. L.*

Kiel mi fariĝis esperantisto.

Mi estas nur malriĉa mizerulo. Ĝis mia 17-jara aĝo mi ne komencis scii legi nek skribi. Mi ĉiam laboris en kotonfabriko. Post mia labortago mi iris en lernejon du horojn ĉiutage. Mi tiam loĝis en vilaĝeto apud la fama monto Montserat. Hejma mizero malpermesis al miaj gepatroj sendi min en lernejon.

Estante 16-jara fraŭlo, mi forlasis tiun vilaĝeton k aliris la ĉefurbon Barcelono. Tie mi

[1] Havebla pere de la SAT-librejo. Prezo: 5 svis. fk.